

Politi afhøringer i kriminal­sager i Grønland

EN UNDERSØGELSE AF INDHOLDET AF EN FONETISK OPTAGET
AFHØRING OG DERTILHØRENDE AFHØRINGSRAPPORT
ULLORIAQ GRØNVOLD

Indholdsfortegnelse

ABSTRAKTI	3
ABSTRAKT	3
1. INDLEDNING	5
2. PROBLEMFORMULERING	7
3. AFGRÆNSNING	8
4. METODE OG RETSKILDER	10
5. RETSGRUNDLAGET FOR AFHØRINGER HOS POLITIET I GRØNLANDSK OG DANSK RET	13
5.1 GRØNLANDSK RETSPLEJELOV	13
5.1.1 Retsplejelovens § 95 – tilsvarende danske bestemmelse er § 149	13
5.1.2 Retsplejelovens § 156 – tilsvarende danske bestemmelse er § 184.....	16
5.1.3 Retsplejelovens § 339 – tilsvarende danske bestemmelse er § 744.....	16
5.1.4 Retsplejelovens § 340 – tilsvarende danske bestemmelse er § 745 c	16
5.1.5 Retsplejelovens § 346 – tilsvarende danske bestemmelser er § 750-751	17
5.1.6 Retsplejelovens § 347 – tilsvarende danske bestemmelse er § 752.....	18
5.1.7 Retsplejelovens § 348 – tilsvarende danske bestemmelse er § 753.....	18
5.1.8 Retsplejelovens § 467, stk. 3 – tilsvarende danske bestemmelser er § 871, stk. 4.....	19
5.2 DANSK RETSPLEJELOV	21
5.2.1 Retsplejelovens § 149.....	21
5.2.2 Retsplejelovens § 184.....	21
5.2.3 Retsplejelovens § 744.....	21
5.2.4 Retsplejelovens § 745 c	22
5.2.5 Retsplejelovens § 750.....	22
5.2.6 Retsplejelovens § 751.....	22
5.2.7 Retsplejelovens § 752.....	23
5.2.8 Retsplejelovens § 753.....	23
5.2.9 Retsplejelovens § 871, stk. 4.....	24
5.3 SAMMENFATNING.....	24
6. ANDRE KILDER	26
6.1 DANSK POLITIS AFHØRINGSMODEL, SAKA MODELLEN	26
6.2 RUNDSKRIV NR. 2/2016 AF 11. MAJ 2016 OM POLITIAVHØR	27
6.2.1 1. Baggrund	27
6.2.2 2. Afhøringens formål	28
6.2.3 4.5 Tolk.....	29
6.2.4 5. Forberedelse, gennemførelse og skrivning	29
6.2.5 6. Aktuelle problemstillinger	31
7. ANALYSE	32
7.1 SAG VEDR. FORSØG PÅ MANDDRAB	32
7.1.1 Oplysninger om sagen.....	32
7.1.2 Analyse af fonetisk optagelse og sammenhold med afhøringsrapporten af sigtede, S1	32
7.1.3 Analyse af fonetisk optagelse og sammenhold med afhøringsrapporten af vidne, V1	34
7.2 SAG VEDR. VOLDTÆGT	36
7.2.1 Oplysninger om sagen.....	36
7.2.2 Analyse af fonetisk optagelse og sammenhold med afhøringsrapporten af fou., F1, første afhøring..	37
7.2.3 Analyse af fonetisk optagelse og sammenhold med afhøringsrapporten af fou., F1, anden afhøring..	39
7.2.4 Analyse af fonetisk optagelse og sammenhold med afhøringsrapporten af fou., F1, tredje afhøring..	42
7.2.5 Analyse af fonetisk optagelse og sammenhold med afhøringsrapporten af vidne, V1, første afhøring	43

7.2.6 Analyse af fonetisk optagelse og sammenhold med afhøringsrapporten af vidne, V1, anden afhøring	46
7.2.7 Analyse af fonetisk optagelse og sammenhold med afhøringsrapporten af vidne, V2	46
7.2.8 Analyse af fonetisk optagelse og sammenhold med afhøringsrapporten af vidne, V3	48
7.2.9 Sammenfatning	50
7.3 PERSPEKTIVERING OG DISKUSSION	51
7.3.1 Perspektivering	51
7.3.2 Diskussion	53
8. KONKLUSION	56
KILDEFORTEGNELSE	57
JURIDISK LITTERATUR	57
BETÆNKNINGER, BEKENDTGØRELSER OG LOVE	57
RETSPRAKSIS / DOMME	57
ANDET	57
BILAGSLISTE	58

Abstrakti

Nunatsinni eqqartuussinermi oqaatsit atorineqartut tassaapput kalaallisut danskisullu oqaatsit. Qallunaat Nunaanni nunatsinnilu politiit apersuinissaannut inatsisit atuuttut pingaarutillit ataatsimut isigalugu assigiipput, naak Qallunaat Nunaanni inatsisit eqqartuussinermi oqaatsit atorineqartut ataasiinnaat aallaavigalugit suliaagaluartut. Inatsisit taamaannerisa inatsisitigut isumannaatsuunissamik apeqquusiinartitsivoq kalaallisut nassuiaatigineqartut politiinik allanneqaraangamik tamatigut qallunaat oqaasiinut nutserineqartarmata.

Kalaallisut nassuiaasoqartillugu apersuisorlu qallunaajugaangat kukkusumik nutserisoqarnissaanera annerulertarpoq. Ataannartumik unitseqattaarneqarani nassuiaatit eqqortumik nutsernissaat ajornakusoorpoq. Nutserineq kukkuneqarlunilu amigaateqartillugu nassuiaammi ersarissaatit nutserineqanngitsoortarput kataannarneqarlutik, taakkulu nassuiaatip tatiginassusaata nalilersornissaanut pingaaruteqarluinnarsinnaapput.

Uani apersuinerit immiunneqarsimasut misissorneqarnerisa, immiussallu allanneqarnerisa sanilliunnerini, inernerisa takutippaat nutserisarneq amigaateqarlunilu kukkuneqartartoq. Suliami oqaatsit atorineqartut pingaaruteqarluinnartut kukkusumik nutserineqartarput, taakkulu allanneqartarlutik nutserineq kukkusoq aallaavigalugu. Misissuinerup aamma takutippaa, immiussat imarisaat allanneqarsimasullu assigiinngissuteqakkajuttut, nassuiaatit immiussani tusaaneqarsinnaanngitsut apersuinermit allatani atuarneqarsinnaasarmata. Apersuinermit allatat apersuinerimi sanilliussissutitut immaqaluunniit tigummigallaanissamut tunngavissatut atorineqarsinnaasarmata misissuinerup takutippaa tunngavissaqartoq apersuinerimi allatat isorniartumik atorineqartariaqartut, pingaartumik apersuinerit nutserisoqartillugu ingerlanneqarsimagaangata.

Abstrakt

I Grønland er retsprogget grønlandsk og dansk. Retlige regler for politiafhøringer i Danmark og Grønland er i det væsentligste ens, uagtet de danske bestemmelser er udarbejdet ud fra ét retssprog. Det medfører retssikkerhedsmæssige udfordringer, når forklaringer, afgivet på grønlandsk, altid oversættes til dansk, når afhøringsrapporten skrives.

Risiko for fejloversættelser bliver større ved anvendelse af tolk når forklaring afgives på grønlandsk og den afhørende betjent er dansk. Sammenhængende forklaringer er vanskelige at oversætte korrekt. Ved fejl og mangler i oversættelse fortabes detaljer og nuancer, der kan have afgørende betydning for forklaringens troværdighed.

Specialets analyse af afhøringer, hvor der er anvendt fonetiske optagelser, sammenholdt med afhøringsrapporten, belyser problemer med tolkning. Der sker fejloversættelse af centrale begreber, som skrives i afhøringsrapporten, der udfærdiges på baggrund af tolkningen. Ydermere belyser analysen, at der ofte er divergens mellem den fonetiske optagelse og afhøringsrapporten, oplysninger der ikke fremgår af den fonetiske optagelse, fremgår af afhøringsrapporten. Afhøringsrapporter kan anvendes fx ved forehold eller som grundlag for tilbageholdelse og analysen viser, at der er grund til at være kritisk til afhøringsrapporterne, særligt når der er anvendt tolk.

1. Indledning

Specialet her bliver en slags fortsættelse af min bachelor projekt, hvor jeg i projektet analyserede oversættelse samt indholdet af den afgivne forklaring i grønlandske videoafhøringsager. I videoafhøringsagerne er det nemt at kontrollere oversættelsen, tolkningen og indholdet af forklaringen da afhøringen optages på video, hvorfor forklaringerne og oversættelsen nemt kan kontrolleres og sammenholdes med afskriften af videoafhøringen. Anderledes forholder det sig med almindelige politiafhøringer i kriminalsager, idet afhøringerne som udgangspunkt ikke optages hverken på video eller lyd (fonetisk) jf. retsplejelovens § 346, stk. 4 for så vidt angår fonetiske optagelser. Retssproget i Grønland er grønlandsk og dansk jf. retsplejelovens § 95, stk. 1, og selvom der i retsplejeloven ikke er et krav om at politirapporter skal skrives på dansk, skrives afhøringsrapporterne på dansk¹, hvorfor der stadig altid oversættes også selvom afhøringen foretages på grønlandsk med grønlandsktalende betjent og grønlandsktalende afhørte. Derudover anvendes der også tolkning i de tilfælde hvor den afhørende betjent er dansk talende.

Når de almindelige politiafhøringer som udgangspunkt ikke optages fonetisk er det i sagens natur svært at kontrollere for evt. fejl oversættelser eller tolkninger, hvilket kan give retssikkerhedsmæssige udfordringer, da afhøringsrapporterne kan danne grundlag for tilbageholdelse af en sigtet i en kriminalsag, ligesom afhøringsrapporterne kan anvendes til at foreholde et vidnes eller sigtedes forklaring til hovedforhandling i retten, hvis den afgivne forklaring til hovedforhandling afviger eller har ændret sig i forhold til en afgivne forklaring til politiet, som fremgår af afhøringsrapporten.

Konkret eksempel: i en sigtelse om forsøg på røveri tilbageholdes en sigtet, S1, af Grønlands Landsret², efter pågældende ellers var blevet løsladt af kredsretten i grundlovsforhør³. Til første afhøring hos politiet havde forurettede, F1, angivet S1 ved navn som en af gerningsmændene og forklaret at S1 havde deltaget aktivt i hændelsen⁴. Ved anden politiafhøring har F1's

¹ Betænkning nr. 1442/2004 om det grønlandske retsvæsen, bind I, s. 147

² Bilag 1

³ Bilag 2

⁴ Bilag 3, side 2, 1.-4. afsnit

forklaring ændret sig til, at S1 ikke havde deltaget⁵, hvilket førte til at S1 blev løsladt af kredsretten ved et retsmøde med begæring om fristforlængelse⁶.

Da sagen efterfølgende blev hovedforhandlet i kredsretten, blev F1 foreholdt hans første forklaring til politiet om S1's handlinger, hvorefter F1 nægtede alle udtalelser vedr. S1⁷. S1 blev frifundet i sagen⁸, men nåede alligevel at være tilbageholdt i sagen i 24 dage⁹.

I eksemplet kan man ikke kontrollere om F1 rent faktisk har forklaret som det fremgår af første politiafhøring eller om F1 bare har fragået sin forklaring senere, da den første politiafhøring ikke er optaget fonetisk. Ikke desto mindre havde den først afgivne forklaring til politiet haft en retlig konsekvens for S1 i form af frihedsberøvelse i 24 dage.

Den form for kontrolmulighed opstår kun i de sager, hvor politiet undtagelsesvist optager afhøringen fonetisk, hvorved man får adgang til at høre den afhørtes egne forklaring og kan indholdet af forklaringen kan sammenholdes med afhøringsrapporten, som politiet skal udfærdige jf. retsplejelovens § 346, stk. 2.

Specialet her vil således undersøge om indholdet af optagelsen af en politiafhøring svarer til den afhøringsrapport, som politiet har skrevet som resultat af afhøringen, ligesom afhøringsrapporten vil blive vurderet i forhold til de krav, retsplejeloven samt andre relevante kilder, der behandles i redegørelsen under punkt 5, stiller til afhøringsrapportens indhold.

⁵ Bilag 4, side 4, sidste afsnit samt side 5, første afsnit

⁶ Bilag 5

⁷ Bilag 6, side 6, 3. og 2. sidste afsnit samt side 7, 3.-4. afsnit

⁸ Bilag 7, side 5

⁹ Bilag 1 og 5

2. Problemformulering

Med henblik på at gennemføre en komparativ analyse af forskelle og ligheder imellem retlig regulering og eventuelle retssikkerhedsmæssige udfordringer i Grønland og Danmark vedrørende afhøringer af vidner og sigtede hos politiet, foretages:

- redegørelse for indholdet af de retlige regler samt andre relevante kilder om gennemførelse af politiafhøringer af vidner og sigtede i kriminalsager henholdsvis i Grønland og Danmark,
- analyse af politiafhøringens verbale indhold ved fonetisk optagelse, med fokus på
 - a) om de verbale optagelser i tilstrækkelig grad svarer til afhøringsrapporten, samt
 - b) meningsdannende og indholdsmæssig sammenligning af henholdsvis den fonetiske optagelse indhold og afhøringsrapporten,
- perspektivering af de grønlandske regler vedrørende afhøring til norske regler,
- diskussion om behovet for gentænkning af de relevante regler og praksis i Grønland.

Perspektivering til norske regler er særlig relevant i dette speciale først og fremmest af historiske årsager. Som det også fremgår af redegørelsesdelen under punkt 5, er den grønlandske retsplejelovs bestemmelser nærmest kopi af den danske retsplejelovs bestemmelser, hvorfor man rimeligt godt kan antage, at dagens grønlandske retssystem er et dansk system, som grønlænderne skal navigere i.

Vi grønlændere har vores eget sprog, men fordi retssystemet er dansk, er det vanskeligt at begå sig i systemet, hvis man ikke behersker det danske sprog. Samerne i Norge har lidt de samme betingelser. De har deres eget sprog, men bor i et land, hvor systemet er norsk. Derfor er det interessant at perspektivere til, hvorledes den sproglige udfordring håndteres af de norske myndigheder. Dette sker med inddragelse af den norske rigsadvokats meddelelse om politiafhøringer i specialet.

3. Afgrænsning

Specialet vil fokusere på politiafhøringer og ikke afhøringer generelt, hvorfor retsplejelovens bestemmelser omkring afhøringer i retten ikke vil blive gjort rede for, undtagen de bestemmelser vedrørende afhøringer i retten, som er henvist til under bestemmelser vedrørende politiafhøringer. Dette gøres for at give fyldestgørende redegørelse af de bestemmelser med henvisninger til bestemmelser vedrørende afhøring i retten.

I forhold til sproget vil den grønlandske retsplejelovs § 95, stk. 1, og tilsvarende danske bestemmelse, alene blive behandlet og ikke de resterende stykker i bestemmelserne, da disse omhandler brug af tolke i retten.

Bestemmelser omkring vidnefritagelsesregler samt at vidner skal afhøres hver for sig i retten, som der henvises til under den grønlandske retsplejelov § 348, samt den tilsvarende danske bestemmelse § 753, behandles heller ikke pga. fokuset i specialet

Den grønlandske retsplejelovs § 457, stk. 2 (der er ingen tilsvarende dansk bestemmelse) om afhøring af tiltalte i retten tages ikke med, selvom bestemmelsen henviser til § 346, stk. 2 og § 347, som er redegjort for under punkterne 5.1.5 og 5.1.6.

Den grønlandske retsplejelovs § 467, stk. 2, nr. 6 og den tilsvarende danske bestemmelses § 871, stk. 2, nr. 6, behandles ikke, selvom begge bestemmelser i ordlyden henviser til *"tilførsler til politiets rapporter om forklaringer, som tiltalte har afgivet til politiet om sigtelsen"*, da bestemmelserne ikke omhandler selve politiafhøringer, men blot giver hjemmel til evt. dokumentation under hovedforhandling.

Under redegørelse af SAKA modellen udelades følgende: Område 1 – Start, herunder fase 1 "forberedelse", fase 2 "kontakt etablering", fase 3 "introduktion", fase 4 "formalia". Område 2 – Fri forklaring, fase 7 "opsummering". Område 3 – Opfølgning, herunder fase 8 "vurdering", fase 9 "opfølgning (nye frie forklaringer på delområder)", fase 10 "efterprøvning". Område 4 – Afslutning, herunder fase 11 "afrunding", fase 12 "opsamling" samt fase 14 "evaluering". Disse udelades fordi de ikke er relevante for indholdet af specialet, ligesom der i de analyserede afhøringer alene er henvist til mental tilbageføring samt fri forklaring.

Den danske SAKA models sagstypebaserede model samt den udvidede model for afhøring beskrives heller ikke, navnlig fordi de i beskrivelserne henviste sagstyper ikke er de sagstyper der behandles i det her speciale.

Under redegørelse af den norske rigsadvokat meddelelse nr. 2/2016 af 11. maj 2016 om politiafhøringer udelades følgende punkter / afsnit: hele punkt 3 om centrale rammebetingelser, og hele punkt 4 om varetagelse af rettigheder under afhøring med undtagelse af punkt 4.5 om tolkning, punkt 5.1 om forberedelse. Under punkt 6 udelades punkterne 6.1 om fravær af konfrontation (bevis fremlæggelse) og gentagne frie forklaring, 6.3 om diktat til lydoptagelse, 6.4 om telefonafhøring, 6.5 om selvadministreret forklaring, 6.7 om lagring og tilgængeliggørelse af lyd- og billede optagelser og endelig 6.8 om afhøringer efter anmodning fra udenlandsk myndighed. Udeladelserne skyldes fokuset i specialet er selve politiafhøringen og indholdet af de udeladte afsnit / punkter har jeg vurderet til at være irrelevante i forhold til specialet.

Specialets analysedel kommer til at være begrænset af min begrænsede adgang til alle sager hos Grønlands Politi, hvori der er anvendt fonetiske optagelser under afhøringer, idet jeg kun har adgang til mine egne sager som forsvarer. Dette gør at resultatet af analysen ikke kommer til at give dækkende billede af hvordan de andre sagers resultat er.

4. Metode og retskilder

Metoden i specialet er komparativ og retsdogmatisk¹⁰, hvor formålet er at beskrive gældende grønlandsk / dansk ret indenfor foretagelse af politiafhøringer, ved at redegøre ligheder og forskelle af de relevante retskilder samt analysere og fortolke politiafhøringsresultater både verbalt (fonetisk optagede) og skriftligt (afhøringsrapporter) i grønlandske kriminalsager.

Under den komparative redegørelse af de retlige regler vil både den grønlandske og danske retsplejelovs relevante bestemmelser blive beskrevet, både ud fra selve lovteksten, men også fra lovens forarbejder. Litteratur bliver også inddraget. I det omfang det er relevant vil grønlandsk og dansk retspraksis også blive inddraget, ligesom politiets afhøringsmetode vil blive gjort rede for. Til brug for perspektivering vil den norske rigsadvokat meddelelse om politiafhøringer tillige blive redegjort.

Den gældende dansk retsplejelov er LBK nr. 1298 af 07/11/2025 og siden marts 2025 og indtil i dag, som er undersøgelsesperiode, har retsplejeloven faktisk blevet ændret 7 gange. De relevante bestemmelser i forhold til dette speciale, der er angivet under punkt 5.2, er ikke blevet ændret.

Den gældende grønlandsk retsplejelov er LBK nr. 1007 af 27/07/2025 og er i den ovennævnte undersøgelsesperiode blevet ændret 1 gang. De relevante bestemmelser i forhold til dette speciale, der er angivet under punkt 5.1, er ikke blevet ændret.

Udover ovenstående redegøres for SAKA modellen for kognitiv afhøring, 2. rev. udg. august 2020 fra Koncern HR Politiskolen om politiets afhøringsmetode samt den norske Riksadvokaten rundskriv nr. 2/2016 af 11. maj 2016 om politiavhør. Ingen af disse kilder er blevet ændret i undersøgelsesperioden.

Jeg er uddannet politibetjent fra 2011 fra politiskolen i Grønland, som blandt andet indebar at jeg har været mødende anklager i kriminalsager i kredsretten. Da jeg startede på jura uddannelsen i Ilisimatusarfik i september 2019 sagde jeg op fra politiet og blev ansat som sekretariatsmedarbejder (sekretariatsleder siden maj 2021) hos Landsforsvareren i Grønland, som varetages af advokatfirmaet Meinel. Den 1. maj 2021 fik jeg min autorisation som autoriseret forsvarer efter endt uddannelse som autoriseret forsvarer og er stadig autoriseret

¹⁰ Retssystemet og juridisk metode, Peter Blume, 2. udgave, 2014, s. 40

forsvarer i dag. For at beholde autorisationen er det et krav at man skal deltage til årlig obligatorisk efteruddannelse for forsvarere, som afholdes af Landsforsvareren i Grønland.

Det er gennem mit bierhverv som autoriseret forsvarer jeg har let adgang til kriminalsager i de sager jeg beskikkes som forsvarer. Det er disse sager jeg kommer til at anvende i analysedelen. I forbindelse med den obligatoriske årlige efteruddannelse som forsvarer i marts 2025 blev vi gjort opmærksom på af advokat Julie Stage at der kan være forskel på indholdet af en fonetisk optaget afhøring samt dertilhørende afhøringsrapport, hvorfor det var en rigtig god idé at man som forsvarer også lyttede til de fonetiske optagelser og sammenholdt indholdet med afhøringsrapporten.

Derfor, siden marts 2025 er jeg begyndt at kontrollere alle de sager, jeg modtager, som forsvarer, som nu danner grundlag for analysedelen i det her speciale. Siden marts 2025 og indtil i dag har jeg således haft følgende sager¹¹:

- 10 grundlovsforhør, hvoraf 2 af sagerne har været hovedforhandlet. Af de 8 resterende grundlovsforhør er klienterne enten blevet løsladt og sagerne endnu ikke hovedforhandlet eller også har klienterne fået beskikket andre forsvarere.
- 2 tilbageholdelsessager overtaget, hvor jeg til grundlovsforhør ikke har været forsvarer. Klienterne i begge sager er blevet løsladt og deres sager derfor ikke hovedforhandlet endnu.
- 2 afhøringer hos politiet. Den ene sag er overtaget af en anden forsvarer, den anden sag er afsluttet uden tiltalerejsning.
- 18 hovedforhandlinger i kriminalsager. 2 af sagerne har som skrevet ovenfor tilbageholdelsessager. Af de resterende 16 hovedforhandlinger var 2 tilståelsessager og 1 ankesag i Grønlands Landsret.
- 7 andre sager fordelt på 1 indenretlig afhøring, 1 sag om spørgsmål om beslaglæggelse, 2 videoafhøringer samt 3 foranstaltningsændringssager.

Af alle ovenstående sager var der 4 sager, hvor der var anvendt fonetiske optagelser under afhøringerne. Jeg vil anvende de fonetiske optagelser i specialet fra 2 af sagerne. De 2 sager jeg ikke vil anvende, er sager, hvor efterforskningen stadig pågår. Derudover har det også været en overvejelse om indholdet af de fonetiske optagelser vil være for let genkendelig trods

¹¹ Bilag 13

anonymisering. Dette har talt imod anvendelse af de fonetiske optagelser fordi Grønland befolkningsmæssigt er et meget lille sted og der vil være stor risiko for genkendelse og derved identifikation af sagens parter, såfremt indholdet af optagelser gengives i dette speciale.

Det er vigtigt for mig at understrege, at jeg skriver dette her speciale loyalt og troværdigt og har ikke håndplukket sager. Jeg har taget alle de sager, jeg kunne tage med og har sikret mig, at alt relevant materiale er inddraget.

Analysedelen bliver undersøgelse af grønlandske politiafhøringer, hvor der er anvendt fonetisk optagelse. Fokus bliver den fonetiske optagelses indhold, hvor indholdet holdes op imod de i redegørelsen beskrevne regler og kilder, ligesom indholdet af optagelsen sammenlignes med dertilhørende afhøringsrapport, hvor der også fokuseres på om oversættelsen har været tilstrækkelig. For at kunne sammenholde indholdet af den fonetiske optagelse med afhøringsrapporten har jeg selv transskriberet alle de fonetiske optagelser. Transskriberingerne er anonymiseret, hvorfor sagte navne, steder og tidspunkter er anonymiseret. Dertilhørende afhøringsrapporter er tillige anonymiseret. I en enkelt afhøring, som analyseres under punkt 7.2.6, har den afhørte afgivet nogle af svarene ved håndskrift. De håndskrevne svar kan jeg ikke anonymisere, hvorfor jeg ikke kan lade dem indgå i specialet. Jeg har dog kopi af de håndskrevne svar og har bilaget som 24-1 for mig selv. Censor og eksaminator kan låne dem ved behov.

Til anonymisering af afhøringsrapporterne har jeg anvendt Adobe Acrobat, hvor jeg først har scannet afhøringsrapporterne til pdf filer og dernæst redigeret pdf filerne for at anonymisere dem.

5. Retsgrundlaget for afhøringer hos politiet i grønlandsk og dansk ret

5.1 Grønlandsk retsplejelov¹²

5.1.1 Retsplejelovens § 95 – tilsvarende danske bestemmelse er § 149

Efter bestemmelsens stk. 1 er retssproget grønlandsk og dansk, og der skal anvendes tolk hvis alle rettens medlemmer og sagens parter ikke forstår det anvendte sprog. Ordlyden af bestemmelsen er faktisk stort set ikke ændret siden 1951, idet det af retsplejeloven fra 1951 fremgår: *”Retssproget er grønlandsk og dansk. Såfremt ikke alle rettens medlemmer og sagens parter forstår det anvendte sprog, bør oversættelse ske ved et af rettens medlemmer eller ved en tolk”*¹³. I forarbejderne til 1951 retsplejeloven er det angivet, at man navnlig ud fra praktiske hensyn, har valgt begge sprog som retssprog, idet man ikke anså det for utænkeligt, at parterne i en sag kan være danske, som ikke forstår grønlandsk, og at det i et sådant tilfælde vil være i høj grad upraktisk, hvis retssproget alene var grønlandsk¹⁴.

Det fremgår af samme betæknings afsnit 4 om sproget, at *”sproget har været et gennemgående og centralt tema i kommissionens arbejde”*¹⁵. Yderligere fremgår det at befolkningstallet i Grønland pr. 1. januar 2001 var 56.425, hvoraf ca. 88% var født i Grønland¹⁶. Af Grønlandsk Statistiks hjemmeside kan det ses at befolkningstallet i Grønland pr. 1. oktober 2025 var 56.699, heraf 49.657 personer født i Grønland¹⁷, som procentvis udgør ca. 87,58%, dvs. andelen af personer født i Grønland er stort set uændret gennem 24 år.

I forhold til politiet fremgår det af betænkningen, at begge sprog skal beherskes i skrift og tale i optagelseskrav til den grønlandske politiskole og at ca. en fjerdedel ud af den grønlandske politistyrke på godt 100 færdiguddannede betjente er tilkaldte politibetjente, dvs. som udgangspunkt kun dansksprogede¹⁸.

Til sammenligning kan det på Grønlands Politis hjemmeside i dag læses at optagelseskrav i forhold til sprog nu er *”kunne begå dig både sprogligt og skriftligt på dansk – eller have*

¹² LBK nr. 1007 af 27. juni 2025 om retsplejelov for Grønland

¹³ Betænkning, bind I, s. 145

¹⁴ Betænkning, bind II, s. 371

¹⁵ Betænkning, bind I, s. 150

¹⁶ Ibid., s. 145

¹⁷ <https://stat.gl/dialog/main.asp?lang=da&sc=BE&colcode=o&version=202505>

¹⁸ Betænkning, bind I, s. 146

*forudsætninger for at lære det*¹⁹. I et svar på min forespørgsel oplyser formanden for Kalaallit Nunaanni Politiit Peqatigiiffiat (Grønlands Politiforening), herefter KNPP, at politistyrken hos Grønlands Politi pr. 27. oktober 2025 bestod af 82 lokale betjente (inkl. cpi, som er chefpolitiinspektør, og stabschef, da de betragtes som lokale stillinger) og 86 udsendte danske betjente, samt 8 politiskole elever²⁰, hvilket svarer til, at ca. 51% nu er tilkaldte danske betjente. Derudover oplyser KNPP at, i 11 ud af 18 byer, taler det uddannede politipersonale udelukkende dansk²¹, dvs. i ca. 61% af byerne i Grønland er der ikke grønlandsk talende politibetjente.

I forhold til skriftsprog fremgår det af betænkningen at politirapporter udfærdiges udelukkende på dansk og at sprogproblemet typisk illustreres ved, at afhøring til politirapport sker på grønlandsk, rapporten skrives af politimanden ved vedkommendes egen oversættelse til dansk. Hvis der skal ske forehold under retssagen foreholdes der fra rapporten, som sker ved tilbageoversættelse til grønlandsk ved anklager eller kredsdommer²². Denne fremgangsmåde er beskrevet som en der kan være årsag til væsentlig fejlkilde og dermed retssikkerhedsmæssigt problem under en retssag²³, som tillige udfordrer retsplejelovens bestemmelser omkring, at en forklaring så vidt muligt skal tilføres i det sprog, i hvilket den er afgivet²⁴. (Denne henvisning handler dog om retsbøger²⁵, idet kommissionen her anfører, at princippet også bør anvendes udenfor retssalene i videst muligt omfang, hvilket nu er videreført jf. retsplejelovens § 346, stk. 2, 2. pkt.)

Vedrørende tolkning fremgår det, at der alene i landsretten altid medvirker tolk (det fremgår at landsretten havde 3 fastansatte tolke²⁶), at tolkning i kredsretterne typisk foretages af kredsdommeren eller en sekretær samt at myndighedspersonerne, fx politifolk, normalt selv oversætter. Tolkeuddannelsen foregik dengang i sprogskolen i Sisimiut, dog uden at tolkeuddannelsen indeholdt anvendelsen af juridiske eller retlige begreber og udtryk²⁷.

¹⁹ <https://politi.gl/politiskolen/optagelseskrav-og-uddannelse>

²⁰ Se bilag 8

²¹ Ibid.

²² Betænkning, bind I, s. 148

²³ Ibid., s. 152

²⁴ Ibid., s. 148

²⁵ Ibid., s. 151

²⁶ Ibid., s. 156

²⁷ Ibid., s. 149

Til sammenligning har Retten i Grønland nu 6 fastansatte tolke ud af en normering på 7 tolke. 2 af tolkene er placeret i Ilulissat, resten i Nuuk²⁸. Tolkene skal servicere Retten i Grønland og kredsretterne. Landsdommer Kirsten Thomassen har oplyst på min forespørgsel, at Grønlands Landsret anvender 2 freelance tolke fordi tolkene under Retten i Grønland antalsmæssigt ikke dækker landsrettens behov for tolke i tilstrækkelig grad og at Grønlands Landsret er meget afhængige af, at de har dygtige tolke til rådighed²⁹.

Pr. 1. september 2012 er der oprettet en bachelor uddannelse i oversættelse og tolkning på Ilisimatusarfik, der pr. 8. januar 2026 har dimitteret 45 oversættere og tolke, ligesom uddannelsen i hvert fald siden 2013 studieordningen har haft faget ”Retstolkning”. Faget er med 2024 studieordning ændret til ”Rets- og polititolkning” med henblik på at styrke fokuset på det juridiske sprog, ligesom faget ”Juridisk oversættelse” er indført³⁰.

Jeg har pr. mail spurgt Grønlands Politi om der er retningslinjer for politiets anvendelse af tolke ifm. afhøringer, herunder om der stilles krav til tolkens uddannelse og om hvem der må tolke³¹. Ved opgavens aflevering har jeg ikke fået svar. Men det fremgår af Højesterets sag 51/2023 af 7. december 2023, at Grønlands Politi den 16. januar 2023 i en mail til Statsadvokaten i København har oplyst, at der ikke er udarbejdet retningslinjer for politiets tolkning fra grønlandsk³².

Af betænkningens løsninger på længere sigt i forhold til sprogproblemer er det blandt andet angivet, *”at man inden for politiets uddannelse/efteruddannelse er opmærksom på, at personalet uddannes i skriftlig formulering på grønlandsk”*³³. Jeg har spurgt Grønlands Politi pr. mail om hvilke tiltag, initiativer, konkrete handlinger eller krav Grønlands Politi har foretaget / implementeret for at imødegå kommissionens løsningsforslag³⁴. Jeg har pr. 14. januar 2026 ikke fået svar. Der gøres ikke rede for bestemmelsens stk. 2-5 jf. afgrænsningen.

²⁸ Bilag 9

²⁹ Bilag 10

³⁰ Bilag 14

³¹ Bilag 11

³² Højesterets sag 51/2023 af 7. december 2023, s. 4, 6. afsnit

³³ Betænkning, bind I, s. 158

³⁴ Bilag 36

5.1.2 Retsplejelovens § 156 – tilsvarende danske bestemmelse er § 184

Bestemmelsen hører egentlig under kapitel 2 i retsplejeloven om fælles bestemmelser for alle retssager og derfor egentlig knytter sig til afhøringer i retten, men da bestemmelser omkring politiets afhøringer henviser til denne bestemmelse, medtages den i denne redegørelse.

Efter bestemmelsens stk. 1 skal afhøringen foretages på en sådan måde, at den er egnet til at fremkalde en tydelig og sand forklaring. Bestemmelsen omhandler afhøring af vidner, der efter retsplejelovens § 153 har pligt til at tale sandt i retten. Bemærkningerne til bestemmelsen forklarer ikke yderligere hvordan bestemmelsen skal forstås eller fortolkes, men blot henviser til at bestemmelsen svarer til den danske retsplejelovs § 184.

Efter stk. 2 skal vidnet så vidt muligt have adgang til at udtale sig i sammenhæng, altså med egne ord og uden afbrydelser, ligesom det fremgår af 2. pkt. at det bør fremgå af forklaringen, om vidnets forklaring støtter sig på egne iagttagelser. Bestemmelsen princip om at kunne udtale sig i sammenhæng kan oversættes til at vidnet skal have mulighed for at komme med en fri forklaring, som behandles nærmere under punkt 6.1.

5.1.3 Retsplejelovens § 339 – tilsvarende danske bestemmelse er § 744

Politiet skal snarest skrive afhøringsrapporter og andre rapporter om efterforsknings skridt, medmindre oplysningerne om disse foreligger på anden måde. Under punkt 5.1.1 har jeg beskrevet at politirapporterne skrives på dansk. Bemærkninger til bestemmelsen henviser blot til den danske tilsvarende bestemmelse, som er dansk retsplejelovs § 744.

5.1.4 Retsplejelovens § 340 – tilsvarende danske bestemmelse er § 745 c

Efter bestemmelsens stk. 1 har forsvareren ret til at overvære politiets afhøring af sigtede, ligesom forsvareren har ret til at stille yderligere spørgsmål. Forsvareren skal underrettes om tidspunktet for afhøringerne efter anmodning. Hvis sigtede er tilbageholdt under isolation jf. retsplejelovens § 373 må der ikke foretages afhøring af sigtede uden at forsvareren er til stede, medmindre både sigtet og forsvareren har givet samtykke herom.

Det relevante i forhold til denne opgave er forsvarerens ret til at overvære afhøring af sigtede, ligesom retten til kontradiktion er skrevet i bestemmelsen med forsvarerens ret til at stille yderligere spørgsmål. Med bestemmelsens 1. pkt. sikres forsvarerens ret til at påse, om

bestemmelser omkring afhøring af sigtede overholdes ifm. afhøringen. Forsvareren må dog ikke blande sig i politiets afhøring³⁵. Der redegøres ikke for stk. 2 og stk. 3 da bestemmelserne ikke omhandler selve politiafhøring jf. afgrænsningen.

5.1.5 Retsplejelovens § 346 – tilsvarende danske bestemmelser er § 750-751

Bestemmelsen her er central i forhold til denne opgave. Stk. 1 giver politiet hjemmel til at foretage afhøringer, men kan ikke pålægge eller tvinge nogen til at afgive forklaring. Politiet kan dog kræve at få oplyst navn, adresse og fødselsdato af de personer, som de ønsker at afhøre. At der står fødselsdato, skal tages bogstaveligt, idet politiet jf. bemærkningerne til bestemmelsen ikke kan kræve de sidste fire cifre oplyst i cpr-nummeret³⁶. Nægtelse af at oplyse navn mv. kan medføre bøde. Det er også værd at bemærke, at politiet ikke kan pålægge nogen, herunder heller ikke vidner, til at afgive forklaring, modsat retten, som jf. retsplejelovens § 153 har pligt til at afgive forklaring.

Efter stk. 2 skal det væsentlige indhold af de afgivne forklaringer noteres i rapporterne. Særlig vigtige dele af forklaringerne skal så vidt muligt gengives med den afhørtes egne ord. Politiet foretager selv vurdering af hvad det væsentlige er i forklaringen, og skal ses i lyset af konteksten i sagen sammenholdt med sagens øvrige oplysninger. Det vil jeg beskrive lidt nærmere under punkt 6.2.

Efter bemærkningerne til bestemmelsen sigter bestemmelsens 2. pkt. ikke efter at bestemme, hvilket sprog rapporten skal skrives i³⁷. Men det må antages at forklaringer om fx fremsættelser af trusler må kategoriseres som værende særlig vigtige dele af forklaringen og bør gengives i den afhørtes egne ord, dvs. hvis de er afgivet på grønlandsk, bør de gengives på grønlandsk i afhøringsrapporten.

Efter stk. 3 har den afhørte mulighed for at gøre sig bekendt med gengivelsen af vedkommendes forklaring. Evt. rettelser eller tilføjelser skal medtages og den afhørte skal tilbydes at underskrive rapporten, men skal også gøres bekendt med at pågældende ikke er forpligtet til det. Det skal skrives i rapporten at disse rettigheder er iagttaget.

³⁵ Betænkning, bind 5, s. 1663.

³⁶ Betænkning, bind 5, s. 1665

³⁷ Ibid.

Stk. 4 giver hjemmel til at optage afhøringer på bånd eller lignende, men må kun finde sted, når den afhørte er blevet gjort bekendt med, at der vil ske optagelse. Bemærkningerne henviser blot til den danske tilsvarende bestemmelse, jf. dansk retsplejelovs § 751, stk. 3.

Jeg har til en konkret kriminalsag spurgt anklagemyndigheden ved Grønlands Politi, om der findes retningslinjer for politiets anvendelse af fonetiske optagelser i afhøringer. I en mail har de svaret, at der ikke findes skriftlige retningslinjer for anvendelsen af fonetiske optagelser under afhøring hos Grønlands Politi, og at det er op til den enkelte betjent, at vurdere, hvornår der skal anvendes fonetiske optagelser under afhøringer samt at efterforskningssektionerne opfordrer til, at der anvendes fonetiske optagelser, når der er tale om længere afhøringer i sager, som er særligt komplicerede³⁸.

5.1.6 Retsplejelovens § 347 – tilsvarende danske bestemmelse er § 752

Afhøring af sigtede hos politiet. Efter stk. 1 skal den sigtede udtrykkeligt gøres bekendt med sigtelsen og at vedkommende ikke har pligt til at afgive forklaring. Det skal fremgå af afhøringsrapporten at reglerne i 1. pkt. er iagttaget. Stk. 2 indgår ikke jf. afgrænsningen.

Kaptiøse eller ledende spørgsmål må ikke stilles til en sigtet under afhøring efter bestemmelsens stk. 3, ligesom løfter, urigtige oplysninger eller trusler ikke må anvendes. Efter stk. 4 må afhøringer ikke forlænges med henblik på at opnå en tilståelse fra en sigtet. Afhøringens påbegyndelse og afslutning skal angives med tidspunkter medmindre afhøringen er ganske kortvarig. Endelig må en sigtet ikke rådføre sig med forsvareren eller andre under selve afhøringen efter stk. 5. Derimod må sigtede gerne drøfte med sin forsvarer om, hvorvidt de skal udtale sig eller ej³⁹.

5.1.7 Retsplejelovens § 348 – tilsvarende danske bestemmelse er § 753

Bestemmelsen, der omhandler afhøringer ved politiet, henviser til retsplejelovens § 147, stk. 1, som vedr. vejledning om vidnefritagelsesreglerne i §§ 142-146 a, som der ikke redegøres for jf. afgrænsning, § 154, som vedrører at vidner skal afhøres hver for sig og ikke må overhøre andre vidners forklaringer medmindre retten har bestemt noget andet, som der heller ikke gøres rede

³⁸ Se bilag 12

³⁹ Betænkning, bind 5, s. 1665.

for jf. afgrænsning, samt § 156, stk. 1 og stk. 2, som allerede er redegjort under punkt 5.1.2, som tillige finder anvendelse under afhøring af personer, der ikke er sigtet.

5.1.8 Retsplejelovens § 467, stk. 3 – tilsvarende danske bestemmelser er § 871, stk. 4

Det er ganske almindeligt i kriminalsager at foreholde tiltalte eller vidner, hvis deres forklaringer i retten afviger fra de udtalelser, der er afgivet til politirapporten. Dette foregår typisk ved at anklageren eller forsvareren anmoder om rettens tilladelse til at foreholde den afhørte tidligere udtalelser til politirapporten. Der er ingen skarp grænse mellem egentlig dokumentation og forehold, men forehold betragtes ikke som egentlig dokumentation af politirapporten⁴⁰. Da det antages at forehold kræver rettens tilladelse, er hjemlen til at oplæse politirapporten, og derved foreholde, angivet til at være dansk retsplejelovs § 871, stk. 4⁴¹.

Tilsvarende grønlandsk bestemmelse er § 467, stk. 3, hvorefter dokumenter, som indeholder erklæringer eller vidnesbyrd, i de udenfor de i stk. 1 og stk. 2 nævnte tilfælde, kun kan benyttes som bevismidler, såfremt retten undtagelsesvist tillader det. Sidste punktum i bestemmelsen udeladt da den ikke er relevant i forhold til opgaven, jf. afgrænsningen.

Bestemmelsens stk. 1 og stk. 2 er udførlige beskrivelser af, i hvilke tilfælde og hvilken slags dokumenter der må benyttes som bevismidler. Det eneste der har relevans i forhold til opgaven er § 467, stk. 2, nr. 6, der giver hjemmel til forsvareren om at begære tiltaltes afhøringsrapport til politiet dokumenteret, såfremt sagen fremmes i tiltaltes fravær jf. § 453, stk. 3, nr. 4 (når tiltalte ikke idømmes andre følger end anbringelse i anstalt i 6 måneder eller derunder, bøde, konfiskation, udvisning, førerretsfrakendelse eller erstatning).

Under kommentarerne på Karnov til den danske bestemmelse, § 871, stk. 4, er det angivet, at *”Det blotte forehold af dele af tidligere forklaringer, sådan som de er gengivet i en politirapport, er ikke direkte omfattet af skt. 4, men kræver også rettens tilladelse. I praksis sker det dog normalt som en integreret del af afhøringen”*⁴².

Grønlands Landsrets har i en sag med nr. K 256/22 af 27. december 2022, hvor anklagemyndigheden har begæret, tiltaltes forklaring til politiet dokumenteret jf.

⁴⁰ Straffeprocessen, Eva Smith mf., 2. udgave, 2008, s. 671

⁴¹ Straffeprocessen, Eva Smith mf., 2. udgave, 2008, s. 671

⁴² Karnov, kommentar nr. 5410, 7. afsnit, til § 871, stk. 4, af Jens Røn

retsplejelovens § 467, stk. 3, da tiltalte under hovedforhandling nu nægtede at udtale sig, stadfæstet Sermersooq Kredsret beslutning om ikke at tillade dokumentation af afhøringsrapporten, blandt andet med følgende begrundelse:

”I Grønland udtaler befolkningen sig i langt de fleste tilfælde til politiet, når politiet ønsker at afhøre dem. Det gælder også, når de afhøres med en sigtets rettigheder, og det må antages at hænge sammen med, at der i den grønlandske befolkning generelt udvises stor respekt for og tillid til myndighederne.

Grønlandsk og dansk er både officielle sprog og retssprog. En betydelig del af befolkningen er udelukkende grønlandsk talende, og Grønlands Politi anvender dansk som arbejdsprog.

Herefter, og da alle politiets afhøringsrapporter skrives på dansk, uanset hvilket sprog afhøringen er foregået på, er landsretten enig med anklagemyndigheden i, at landsrettens afgørelse kan få betydning i en række fremtidige sager [...]

For at en rapport med gengivelse af tiltaltes forklaring til politiet kan tillades dokumenteret i medfør af retsplejelovens § 467, stk. 3, finder landsretten, at særligt vigtige dele af forklaringen så vidt muligt bør gengives med tiltaltes egne ord, når tiltalte har afgivet forklaring på dansk eller grønlandsk jf. retsplejelovens § 347, stk. 2 (det må rettelig være § 346, stk. 2) Endvidere skal tiltalte have reel mulighed for at gøre sig bekendt med indholdet af forklaringen og for at komme med rettelser og tilføjelser, jf. retsplejelovens § 346, stk. 3.

Det fremgår af den omhandlede rapport, at afhøringen foregik på dansk, og at en reservebetjent⁴³ blev anvendt som tolk. Det må herefter lægges til grund, at tiltalte er grønlandsk talende og ikke behersker dansk på et sådant niveau, at han kan afgive forklaring på dansk eller forstå en dansk gengivelse af hans grønlandske forklaring. Det må endvidere lægges til grund, at de væsentligste dele af tiltaltes forklaring kunne have været gengivet med tiltaltes grønlandske ord, hvilket formentlig ville have givet mere forståelig gengivelse af tiltaltes forklaring.

Herefter, og da tolkningen mellem grønlandsk og dansk blev varetaget af en ansat hos Grønlands Politi, finder landsretten, at der ikke er grundlag for undtagelsesvist at tillade afhøringsrapporten dokumenteret i medfør af retsplejelovens § 467, stk. 3, og derfor stadfæstes kredsrettens beslutning.”⁴⁴

⁴³ Reservebetjent: er nævnt i den grønlandske retsplejelovs § 62, stk. 2, hvorefter politidirektøren ansætter reservebetjente, der bistår politiet i udøvelsen af den stedlige politimyndighed. Der stilles ingen krav om uddannelse til at blive reservebetjent

⁴⁴ Bilag 16, side 5 og side 6, første afsnit

Afgørelsen er sidenhen stadfæstet af Højesteret under sagen 51/2023 af 7. december 2023. Uagtet at afgørelsen vedrører en tiltaltes forklaring må det antages at Grønlands Landsrets præmisser omkring sproglige problematikker kan anvendes analogt i forhold til vidneforklaringer under samme omstændigheder, der er beskrevet ovenfor.

5.2 Dansk retsplejelov⁴⁵

5.2.1 Retsplejelovens § 149

Efter bestemmelsens stk. 1, 1. pkt. er retssproget dansk. Resten af stk. 1 handler om brug af tolke når personer ikke er mægtig i det danske sprog samt undtagelser til at anvende tolke alligevel, hvorfor jeg ikke går nærmere ind i dem, da de er irrelevante for opgaven. Det samme gør sig gældende vedrørende stk. 2-7 jf. afgrænsningen.

5.2.2 Retsplejelovens § 184

Den tilsvarende grønlandske bestemmelse, retsplejelovens § 156, er næsten ordret kopieret fra denne danske bestemmelse, det eneste der er anderledes er, at der i den grønlandske er skrevet ”sand forklaring”, mens den på den danske er skrevet ”sandfærdig forklaring”, hvilket er uden juridisk eller praktisk betydning.

Bestemmelsen afskærer ikke brugen af suggestive eller andre bestemte typer af spørgsmål, da sådanne godt kan stilles for at hjælpe den afhørte i gang eller for at sikre sig, at en forklaring er rigtig forstået. Man må dog ikke stille spørgsmål sådan, at en bestridt kendsgerning anses godtgjort, da det kan vildlede den afhørte⁴⁶.

5.2.3 Retsplejelovens § 744

Den tilsvarende grønlandske bestemmelse, retsplejelovens § 339, er næsten formuleret ordret med den danske bestemmelse og derfor har samme indhold, hvorfor der ingen forskel er.

⁴⁵ LBK nr. 1298 af 7. november 2025 om Retsplejeloven

⁴⁶ Karnov, kommentar nr. 1105, jf. Gomard og Kistrup: Civilprocessen (8. udg., 2020) 605, af Lasse Højlund Christensen og Kristian Torp

5.2.4 Retsplejelovens § 745 c

Den tilsvarende grønlandske bestemmelse, retsplejelovens § 340, stk. 1, er formuleret næsten ordret med den danske bestemmelse med undtagelse af paragrafhenvisningen i den danske retsplejelov, hvor man henviser til § 770 a om isolation. Den grønlandske bestemmelse har yderligere en stk. 2 og stk. 3, mens den danske kun har dette stykke.

Forsvarerens ret til at stille spørgsmål skal forstås sådan, at forsvarerens spørgsmål først må stilles, når politiets afhøring er til ende, eller afhøringen om et enkelt afsnit er afsluttet⁴⁷.

5.2.5 Retsplejelovens § 750

Den tilsvarende grønlandske bestemmelse, retsplejelovens § 346, stk. 1, er formuleret næsten ordret, men der er lidt forskel på bestemmelsernes sidste punktum. I den grønlandske står der ”kan” medføre bøde, mens der på den danske står ”straffes” med bøde. Forskellen synes derfor at være at man er mere kontant i den danske retsplejelov, hvor det *skal* medføre bøde, mens det i den grønlandsk *kan* medføre bøde.

Som det også er beskrevet til den grønlandske tilsvarende bestemmelse, kan politiet ikke forlange at få oplyst cpr. nummeret, men politiet har dog ikke pligt til at oplyse overfor personen, hvorfor de forlanger oplysninger om personens identitet⁴⁸.

Den grønlandske tilsvarende bestemmelse af 4 stykker modsat den danske, som alene har 1 stykke.

5.2.6 Retsplejelovens § 751

Den tilsvarende grønlandske bestemmelse er retsplejelovens § 346, stk. 2-4. Formuleringen i den grønlandske retsplejelovs § 346, stk. 1 og i den danske retsplejelovs § 751, stk. 1 er næsten identiske uden forskel på retligt indhold. Vigtigheden ved kravet om det væsentlige indhold skal tilføres til rapporterne er understreget i U 2016 922 V, hvor to politiassistenter, i forbindelse med transport af en anholdt til politigården, havde haft en samtale, hvor samtaleens indhold ikke var blevet skrevet i en rapport. I forbindelse med hovedforhandling havde anklagemyndigheden ønsket at afhøre politiassistenten til at gengive den anholdtes, nu tiltaltes, udtalelser.

⁴⁷ Karnov, kommentar nr. 3821 til § 745 c, af Henning Fuglsang Sørensen

⁴⁸ Karnov, kommentar nr. 3981 til § 750, jf. U 2002 2295 V, af Henning Fuglsang Sørensen

Landsretten havde anført at samtalen i realiteten havde karakter af en afhøring, fordi den delvist havde drejet sig om sagen. Indholdet af samtalen burde derfor have været nedskrevet jf. § 751, stk. 1, således at den nu tiltalte kunne have fået mulighed for at kommentere det nedskrevne jf. § 751, stk. 2. Hvis samtalen var blevet nedskrevet, ville den som udgangspunkt ikke kunne dokumenteres efter § 871, stk. 4, men den nu tiltalte ville kunne foreholdes hvis hun havde forklaret anderledes, end hvad der ville fremgå af politirapporten⁴⁹. Muligheden for at kunne foreholde blev derved fortabt ved at politiet ikke havde overholdt kravene i § 751, stk. 1.

Efter den grønlandske retsplejelovs § 346, stk. 3, skal man tilbydes at underskrive rapporten, modsat i den danske retsplejelovs § 751, stk. 2, hvor man blot skal gøres bekendt med, at man ikke har pligt til at underskrive rapporten. I den samme danske bestemmelse er der ingen krav om at iagttagelse af reglerne i bestemmelsen skal fremgå af rapporten, modsat i den grønlandske tilsvarende bestemmelse jf. punkt 5.1.5.

Indholdet af den grønlandske retsplejelovs § 346, stk. 4 og den danske retsplejelovs tilsvarende bestemmelse § 751, stk. 3 er det samme, om end der på den grønlandske har anvendt formuleringen *”Optagelse på bånd eller lignende”*, hvor man i den danske har anvendt *”Fonetisk optagelse”*.

5.2.7 Retsplejelovens § 752

Den tilsvarende grønlandske bestemmelse, retsplejelovens § 347, er næsten ordret kopieret fra denne danske bestemmelse, for så vidt angår stk. 1 og stk. 3-5. Indholdene er det samme, hvorfor der retligt ikke er forskel. Bestemmelsens stk. 2 redegøres ikke jf. afgrænsningen.

5.2.8 Retsplejelovens § 753

Den tilsvarende grønlandske bestemmelse, retsplejelovens § 348, er formuleret ordret med den danske bestemmelse med undtagelse af paragrafhenvisningen i den danske retsplejelov, hvor man henviser til §§ 173, stk. 1 om vejledning om vidne fritagelsesreger, § 182 om vidner skal afhøres for sig, samt § 184, stk. 1 og stk. 2, som er redegjort overfor under punkt 5.2.2 og 5.1.2.

⁴⁹ Karnov, kommentar nr. 3984 til § 751, stk. 1, jf. U 2016 922 V, af af Henning Fuglsang Sørensen

5.2.9 Retsplejelovens § 871, stk. 4

Den tilsvarende grønlandske bestemmelse, retsplejelovens § 467, er i sin helhed kortere end den danske tilsvarende bestemmelse § 871 i sin helhed, der har 6 stykker, modsat den grønlandske, der alene har 3 stykker. Begge bestemmelsers stk. 1 og stk. 2 er formuleringsmæssigt nogenlunde ens, men jeg vil kun redegøre for de relevante bestemmelser i forhold til denne opgave, jf. afgrænsningen. Samme gør sig gældende i forhold til den danske bestemmelses stk. 3 om afhøring af skønsmænd, som der ikke er en tilsvarende bestemmelse i den grønlandske.

Bestemmelsens stk. 4 er det, der er tilsvarende til den grønlandske retsplejelovs § 467, stk. 3, og som er relevant til opgaven i forhold til at kunne foretage forehold med en afhøringsrapport. Den danske § 871, stk. 4 og den grønlandske § 467, stk. 3's indhold er det samme, hvorfor jeg henviser til punkt 5.1.8 overfor, hvor der i redegørelsen er henvist til dansk litteratur, som må antages også at være gældende i Grønland, da bestemmelsens indhold er det samme.

Den danske bestemmelses stk. 5 kan synes at være relevant for opgaven, da den giver hjemmel til, at et vidnes forklaring til politirapport kan efter rettens bestemmelse benyttes som bevismiddel, hvis parterne er enige herom og det vidne ville have haft vidnepligt, såfremt vidnet var blevet indkaldt og mødt i retten.

Vestergaard har præciseret, at bestemmelsen antages ikke at gælde for vidner, der har afgørende betydning for sagen⁵⁰. Bestemmelsen antages heller ikke at kunne anvendes, hvis vidnet er udeblevet fra retsmødet⁵¹. Da den grønlandske retsplejelov ikke har den tilsvarende bestemmelse vil den danske stk. 5 alene blive relevant såfremt den grønlandske retsplejelov fik tilsvarende bestemmelse. Stk. 6 behandles ikke jf. afgrænsningen.

5.3 Sammenfatning

Den væsentligste forskel ligger i bestemmelsen vedr. sprog, idet man i Grønland har to retssprog, grønlandsk og dansk, mens man i Danmark alene har dansk som retssprog. Derfor at det påfaldende at bestemmelserne omkring afhøring stort set er identiske, alene adskilt ved

⁵⁰ Straffeprocess – grundtræk af dansk strafferetspleje, Jørn Vestergaard, 2. udgave, 2018, s. 223

⁵¹ Karnov, kommentar nr. 5412 til § 871, stk. 5, jf. TfK 2010 948 V, af Jens Røn

små formuleringsmæssige forskelligheder samt henvisninger til respektive paragrafer i landenes egne retsplejelove.

Det eneste sted, hvor jeg tænker, at man har overvejet de sproglige udfordringer og taget hensyn, er forskellen i den grønlandske og danske retsplejelovs bestemmelser omkring de afhørtes ret til at gennemlæse og underskrive forklaringerne. I Grønland skal de afhørte, udover at gives mulighed for at gøre sig bekendt med gengivelsen af forklaringen og rette / tilføje denne, tilbydes at skrive under (uden at være forpligtet til at skrive under) og det skal fremgå af rapporten, at reglerne herom er iagttaget. I Danmark skal de afhørte alene gives mulighed for at gøre sig bekendt med gengivelsen af forklaringen og rette / tilføje denne og gøres bekendt med at de ikke har pligt til at skrive under. I Grønland skal man således tilskynde lidt mere til at afhøringsrapporten skal skrives under fordi de afhørte skal tilbydes herom, ligesom man vil sikre, at rettigheden iagttages ved at stille krav om, at det skal fremgå af rapporten.

6. Andre kilder

6.1 Dansk politis afhøringsmodel, SAKA modellen

SAKA står for ”Sagens Komplexitet og Alvor” og er en afhøringsmodel baseret på kognitive principper, som blev introduceret til Dansk Politi i forbindelse med ”Projekt Afhøring” i 2014⁵². Afhøringsmodellen skal danne grundlag for alle former for politiafhøring uanset sagens kompleksitet og alvor.

Princippet for kognitiv afhøring går ud på at øge mængden af information uden på samme tid at øge mængden af ukorrekte informationer. Kognitiv afhøringsmetode blev udviklet i USA i 1980’erne af psykologerne Ron Fisher og Raymond Geiselman. I England indførte man i 1993 modellen PEACE, som er på kognitive metoder, efter flere sager, hvor uskyldige har tilstået lovovertrædelser, som de ikke har begået. Desuden er det siden 1995 obligatorisk i England at optage afhøringer af sigtede på bånd⁵³. Norge udviklede afhøringsmodellen KREATIV fra 2001 med afsæt i principperne for kognitiv afhøring og med inspiration fra den engelske PEACE model⁵⁴.

Den danske model SAKA er en generel model for kognitiv afhøring på linje med den engelske PEACE model og den norske KREATIV model, og kan danne grundlag for alle former for politiafhøringer. Centralt argument for indførelsen af SAKA modellen kommer fra Kristina Kepinska Jakobsens undersøgelser fra 2007 og 2010 henholdsvis om afhøring af vidner og afhøring af sigtede. Jakobsen konkluderede at afhøringerne i praksis tenderede i at blive styret af rapportsystematikken. Når afhøreren skriver samtidigt, risikerer man at overse tilføjede detaljer, fordi opmærksomheden flyttes til ”at få det ind i rapporten i den rigtige rækkefølge”. Resultatet bliver mange spørgsmål, korte svar, få tænke pauser til den afhørte og lange skrivepauser for afhøreren. Kognitiv afhøring kan ses som modtræk til konklusionen, idet metoden sigter efter øge nuancer, og detaljer i afhøringen som efterforskningsskridt.

SAKA modellen er inddelt i 4 områder: 1 Start, 2 Fri forklaring, 3 Opfølgning samt 4 Afslutning. Alle områder har faser fordelt på i alt 14 faser. Jf. afgrænsningen vil jeg alene beskrive område

⁵² Bilag 15, s. 3, første afsnit

⁵³ Ibid., s. 3, fjerde afsnit

⁵⁴ Ibid.

2, Fri forklaring, fase 5 om mental tilbageføring og fase 6 om fri forklaring samt område 4, Afslutning, fase 13 om rapportskrivning.

Fase 5: Mental tilbageføring. Her skal den afhørte af afhøreren mentalt tilbageføres til gerningstidspunktet ved anvendelse af stikord, der kan forbinde den afhørte tilbage til gerningsstedet. Afhørte opfordres til at fortælle i nutid for at genskabe de tanker og følelser, som afhørte oplevede i gerningsøjeblikket. Den mentale tilbageføring er afgørende for kvaliteten af den fri forklaring.

Fase 6: Fri forklaring (første forklaring). Afhørte opfordres til at beskrive sin oplevelse i egne ord. Det skal være den afhørte der primært taler, afhører skal lytte uden at afbryde og eller begynde at stille uddybende spørgsmål. Afhører skal som udgangspunkt forholde sig afventende og anerkendende til det, som afhørte fortæller.

Fase 13: Rapportskrivning. Rapport / resume skrives på baggrund af noter og eventuel lyd og videooptagelse.

Afslutningsvis på dokumentet er det anført at SAKA modellen ikke i sig selv forudsætter lyd eller videooptagelse af afhøringen. Modellen er dog oplagt til anvendelse af lydoptagelse da det vil gøre det nemmere for betjenten at være tilstedeværende og opmærksom på den afhørte i situationen. I den forbindelse arbejdes der på at anskaffe et system, der kan anvendes til optagelse af afhøringer, og hvor lydfilen automatisk uploades og journaliseres til sagen. Indtil systemet er indført i dansk politi, skal optagelser betragtes som sagsakter, hvorfor de skal journaliseres og opbevares i overensstemmelse med reglerne på området⁵⁵.

6.2 Rundskriv nr. 2/2016 af 11. maj 2016 om politiavhør

6.2.1 1. Baggrund

Som baggrund for den norske rigsadvokats meddelelse om politiafhøring angives det, at afhøring er central for al efterforskning, at måden og skrivning af afhøringen har indvirkning på samfundets tillid til politiet. En god afhøring bidrager til sagens opklaring mens dårlig afhøring i yderste konsekvens kan medføre sagen unødigt henlægges eller foranledige urigtig domfældelse. Politiets og påtalemyndighedens (anklagemyndighedens) objektivitetspligt skal

⁵⁵ Bilag 15, s. 12, fjerde afsnit.

efterleves gennem gode kvalitative afhøringer, der belyser momenter, der taler for eller imod en mistænktes skyld eller uskyld⁵⁶.

Norsk afhøringsmetodik baserer sig på videnskabeligt forankrede metoder for pålidelig og objektiv informationssamling fra vidner, forurettede og mistænke/sigtede. Det overordnede mål er at indhente relevant og pålidelig information på en fyldestgørende og effektiv måde⁵⁷.

I forbindelse med revision af afhøringsmetoden, som blev iværksat af den norske rigsadvokat i 2012 med en arbejdsgruppe, konkluderes det, at politiet gennemførte sine afhøringer på en god og betryggende måde, men at enkelte områder måtte forbedres. Denne meddelelse er opfølgning på arbejdsgruppens anbefalinger⁵⁸.

Da ingen afhøringer er ens, skal rigsadvokatmeddelelsen ses som en ramme til at øge kvaliteten i afhøringer gennem bevidstgørelse, ensartet metodik og troværdigt. Nye retningslinjer for lyd- og billedoptagelse er givet under punkt 6.6. Rigsadvokatmeddelelsen gælder for alle afhøringer, som gennemføres under efterforskningen⁵⁹.

6.2.2 2. Afhøringens formål

Den norske straffelov har ingen bestemmelse, som klart definerer formålet med afhøring, men må udledes af den norske straffelovs § 226, første led, som i den norske rigsadvokatmeddelelse nr. 3/1999 forklaret således:

”Efterforskning er ikke en mere eller mindre tilfældig indsamling af fakta, men en formålsstyret virksomhed. Den fakta indsamling som efterforskningen består i, sker med retslige normer som baggrund, ramme og mål. Det er bare rets relevante fakta, som er af interesse.”⁶⁰

Afhøringen er ofte af central betydning i forbindelse med indhentning af nødvendig information til at afgøre om der er begået strafbar handling. Afhøringen varetager forskellige funktioner og hensyn under de forskellige faser af straffesagsbehandlingen. Det som under hovedforhandling kan synes være irrelevant for skyldsspørgsmålet kan have været vigtig eller afgørende information i tidligere faser af efterforskningen.⁶¹

⁵⁶ Riksadvokaten, rundskriv nr. 2/2016, s. 1, første afsnit

⁵⁷ Riksadvokaten, s. 1, andet afsnit

⁵⁸ Ibid., s. 1, tredje afsnit

⁵⁹ Ibid., s. 1, fjerde og femte afsnit

⁶⁰ Ibid., s. 2, fjerde afsnit

⁶¹ Ibid., s. 2, femte og sjette afsnit

Da afhøring som bevis er sårbart for forskellige påvirkningsfaktorer, skal informationsindhentningen i størst mulig grad gøres på en sådan måde, at det sker uden at den afhørte påvirkes, hvorfor det er vigtigt at have for øje, hvordan informationen er indhentet, da dette har betydning for vurdering af informationens bevisværdi.⁶²

Punkt 3 om "Centrale rammebetingelser" og punkt 4 om "Varetagelse af rettigheder under afhøring" udelades jf. afgrænsningen, undtagen punkt 4.5 om tolke.

6.2.3 4.5 Tolk

Tolk er en central retssikkerhedsgaranti med afhøring af personer med manglende sproglige kompetencer og skal anvendes i afhøringer, hvor den afhørte, ikke behersker sproget. Tolk i øverst tilgængelige kvalifikationskategori skal søges benyttet, og hvis det af hensyn til efterforskningen eller ved uforholdsmæssige ulemper ved tilkaldelse af tolk, eller tolkningen er sket over telefon eller via televideo, skal årsagen hertil skrives ned. Børn må aldrig benyttes som tolke.⁶³

6.2.4 5. Forberedelse, gennemførelse og skrivning

Punkt 5.1 om forberedelse udelades jf. afgrænsningen. Punkt 5.2 handler om gennemførelse. Rigsadvokatmeddelelsen henviser til den norske straffelovs §§ 92 og 133 og den norske påtaleinstruks §§ 8-2 andet led og 8-11 tredje led, hvor det fremgår, at den som afhøres "*så vidt mulig*" skal afgive en fri og sammenhængende forklaring og det aktuelle forhold⁶⁴. Efter den frie forklaring skal den afhørte foreholdes tilgængelig sagsinformation og eventuelle uoverensstemmelser. Dette gøres både for vidner og mistænkte / sigtede, men mistænktes ret til "at modbevise mistanken mod ham" jf. den norske straffelovs § 92, første led, andet punktum, skal iagttages. Slutteligt skal den afhørte selv læse eller få oplæst sin forklaring og gives mulighed for at komme med rettelser eller tilføjelser, jf. den norske straffelovs § 230, femte led.⁶⁵

⁶² Riksadvokaten, s. 2, syvende afsnit

⁶³ Ibid., s. 6, andet afsnit

⁶⁴ Ibid., s. 7, andet afsnit

⁶⁵ Ibid., s. 7, fjerde afsnit

Punkt 5.3 handler om skrivning af afhøringsrapporten. Her er angivet 5 forskellige måder at skrive afhøringsrapporter på: 1) dialog udskrift, hvor alle spørgsmål, svar og udsagn skrives nøjagtig som de fremkom under afhøring; 2) et kronologisk resumé, hvor oplysningerne er skrevet i den rækkefølge, de fremkom under afhøring; 3) et tematisk resumé, hvor informationen om det samme emne indsamles, uanset hvornår informationen blev indhentet under afhøring; 4) kombination af ovennævnte; 5) diktat til lydoptagelse (dette betyder afhøreren laver en mundtlig opsummering af den afhørtes forklaring til lydoptagelse, jf. s. 9, sidste afsnit).⁶⁶

Afhøringsrapporten skal være et repræsentativt billede af forklaringen og dække de strafbare forhold, de objektive og subjektive betingelser for strafferetligt ansvar. Afhøringsrapporten skal indeholde alle relevante oplysninger, men heller ikke mere. Hvilke oplysninger der anses for værende centrale, kan være forskellige under efterforskningens forskellige stadier.⁶⁷

Om afhøringsrapporten skrives i den rækkefølge, som forklaringen er afgivet, eller om den er skrevet, efter sagens temaer kan have indvirkning på bevisværdien, selvom blandt praktikere er angivet at rapporter skrevet efter den faktiske rækkefølge bliver længere og mere uoverskuelig end rapporter skrevet efter tema.⁶⁸

Som hovedregel bør rapporten skrives i den rækkefølge informationen fremkom, idet oplysninger om hvilke oplysninger der er givet i hvilke sammenhænge, kan have bevismæssig betydning. I tilfælde hvor tilståelser eller andre særlig vigtige udtalelser fremkommer under afhøringen, bør disse gengives med den afhørtes egne ord og ved brug af citattegn, jf. påtaleinstruks § 8-14 tredje led.⁶⁹

I mange afhøringer vil det være hensigtsmæssigt at kombinere en kronologisk og tematisk skrivemåde, men når information kan have bevismæssig betydning, skal den altid skrives i den rækkefølge, den fremkom.⁷⁰

Tidshenvisninger til lydoptagelsen er ønskelige. Der må sættes tid af til at skrive rapporten, enten i løbet af afhøringen eller senere baseret på lydoptagelsen.⁷¹

⁶⁶ Riksadvokaten, s. 7, femte afsnit

⁶⁷ Ibid., s. 7, sidste afsnit og s. 8, første afsnit

⁶⁸ Ibid., s. 8, andet afsnit

⁶⁹ Ibid., s. 8, tredje afsnit

⁷⁰ Ibid., s. 8, fjerde afsnit

⁷¹ Ibid., s. 8, anden sidste og sidste afsnit

6.2.5 6. Aktuelle problemstillinger

Punkterne 6.1 om "Fravær af konfrontation (bevisfremlæggelse) og gentagne frie forklaringer", 6.3 om "Diktat til lydoptagelse", 6.4 om "Telefonafhøring", 6.5 om "Selv administreret forklaring", 6.7 om "Lagring og tilgængeliggørelse af lyd- og billede optagelser" samt 6.8 om "Afhøring efter anmodning fra udenlandsk myndighed" medtages ikke i redegørelsen, da disse ikke vurderes at være relevante i forhold til specialet, jf. afgrænsningen.

Punkt 6.2 handler om antal afhøringer og afhøringsrapporternes omfang. Efterforskningen skal være målrettet og kun rets relevante fakta har af interesse. Rigsadvokaten understreger, at afhøringsrapporterne alene skal indeholde det som er relevant for at belyse sagen, men heller ikke mere. Brug af lydoptagelser vil desuden sikre dokumentation i tilfælde af eventuel uenighed efterfølgende.

Punkt 6.6 handler om lyd- og billede optagelser. Lyd- og billede optagelser fremmer retssikkerheden ved at oplysningerne fra afhøringen kan gengives korrekt og efterprøves. Optagelserne kan også efter omstændighederne bruges i læringsøjemed. Rigsadvokaten forudsætter at alle politidistrikterne i dag har nødvendigt udstyr og kompetence samt at tiden er inde til at udvide den pålagte anvendelse af lyd- og billede optagelser. Der gøres følgende præciseringer (udvidelser) i rigsadvokatens retningslinjer af 16. oktober 2009: *"Lydoptagelser. Lydoptagelser skal så vidt muligt anvendes i alle afhøringer. Hvis der ikke anvendes lydoptagelser, skal der gives en begrundelse herom i afhøringsrapporten."*⁷² Passage omkring billede optagelser udelades da det er irrelevant for specialet, jf. afgrænsningen.

Ordlyden så vidt muligt tager særlig hensyn til tilfælde hvor det af tekniske grund er umuligt eller svært vanskeligt at lave optagelser eller den som skal afhøres, nægter at afgive forklaring med optagelse. Rigsadvokaten minder om at det skal fremgå af afhøringsrapporten, at optagelse er benyttet jf. påtaleinstruksens § 8-16 tredje led, andet punktum. Foranstående ændringer iværksættes snarest muligt og skal benyttes i afhøringer, som foretages efter den 1. januar 2017.⁷³

⁷² Riksadvokaten, s. 10, femte og sjette afsnit

⁷³ Ibid., s. 11, tredje afsnit

7. Analyse

7.1 Sag vedr. forsøg på manddrab

7.1.1 Oplysninger om sagen

Sagen er anmeldt til politiet i Nuuk marts 2025 som forsøg på manddrab ved knivstikkeri og jeg blev beskikket som forsvarer til sagen fra starten. Der er i sagen foretaget i alt 10 afhøringer, heraf 2 genafhøringer. Af de 10 afhøringer i sagen er 2 af afhøringerne optaget fonetisk; afhøring af sigtede, S1, samt afhøring af et vidne, V1.

7.1.2 Analyse af fonetisk optagelse og sammenhold med afhøringsrapporten af sigtede, S1

7.1.2.1 Analyse af indholdet af den fonetiske optagelse⁷⁴

Betjenten er dansk talende og anvender uddannet tolk. Den afhørte er grønlandsk talende og taler grønlandsk under afhøringen, hvorfor tolken oversatte både fra dansk til grønlandsk og omvendt. Set over hele afhøringen var tolkens oversættelse korrekt, på nær afskriftens side 4, første linje, hvor den afhørende betjents brug af ordet ”straffen” blev oversat af tolken til grønlandsk som ”foranstaltningen” på dansk. Tolkens ordvalg er dog korrekt i forhold til de termer der anvendes i Grønland, da man i kriminalloven anvender ”foranstaltning” og ikke ”straf”.

Den beskikkede forsvarer deltager i afhøringen i overensstemmelse med sin ret jf. retsplejelovens § 340, ligesom han fik mulighed for at stille yderligere spørgsmål. Det fremgår ikke af den fonetiske optagelse, hvorvidt retsplejelovens § 346, stk. 3 om den afhørtes mulighed for at gennemlæse og underskrive sin forklaring og stk. 4 om at den afhørte skal gøres bekendt med anvendelse af fonetisk optagelse blev overholdt. Dem vender jeg tilbage til under sammenhold med afhøringsrapporten.

Afhørte blev gjort bekendt med sigtelsen samt at han ikke havde pligt til at udtale sig til politiet. Han blev dog først gjort bekendt med sin ret til ikke at udtale sig efter han var blevet spurgt om han stadig erkendte sig delvis skyldig i sigtelsen og har svaret på spørgsmålet jf. afskriftens side 1, afsnit 4-13.

⁷⁴ Bilag 18

Der blev ikke anvendt kaptiøse spørgsmål, hvorfor retsplejelovens § 347, stk. 3, 1. pkt. blev overholdt. Afskriftens side 4, første linje, sidste punktum kan opfattes som trussel på baggrund af en urigtig oplysning og derved tilsidesættelse af retsplejelovens § 347, stk. 3, 2. pkt. Betjentens udtalelse om *"ellers kan straffen jo går hen at blive større"* relaterer sig ikke til sagens indhold men om afhørtes forhold som tilbageholdt i sagen, idet betjenten snakkede om, afhørtes mulighed for at tage på udflugt med snescooter fra det sted den afhørte opholder sig som tilbageholdt. Flugt under tilbageholdelse er ikke kriminaliseret efter den grønlandske kriminallov, hvorfor afhørtes oplysning / trussel overfor afhørte om strengere straf er både urigtig og uden hjemmel.

Den fonetiske optagelse er 17 minutter og 26 sekunder lang, men afhøringens dato, start- og sluttidspunkt fremgår ikke af optagelsen. Det fremgår dog klart af afskriften, at afhøringen ikke blev forlænget alene med henblik på tilståelse, hvorfor retsplejelovens § 347, stk. 4, 1. pkt. blev overholdt.

7.1.2.2 Sammenligning af den fonetiske optagelses indhold med afhøringsrapporten⁷⁵

Afhøringsdato er angivet til [dato] 2025, mellem kl. 10.00 og kl. 11.00, mens selve afhøringsrapporten er dateret til [dato] 2025, hvorfor det må antages at afhøringsrapporten må være blevet udfærdiget den [dato] 2025, altså 23 dage efter afhøringen. Afhøringens varighed er angivet til 1 time og stemmer således ikke overens med den fonetiske optagelses varighed på knap 18 minutter.

Sigtelsen fremgår af afhøringsrapporten, ligesom sprog, anvendelse af tolk, rettigheden om at afhørte ikke har pligt til at udtale sig samt forsvarerens tilstedeværelse er noteret, i overensstemmelse med indholdet af den fonetiske optagelse.

Det fremgår af afhøringsrapporten, at S1 var blevet gjort bekendt med, 1) at der anvendes fonetisk optagelse, 2) at S1 ikke ønskede at gennemlæse sin forklaring samt 3) at S1 ikke kunne tage stilling til at imødekomme forurettedes erstatningskrav. Disse 3 punkter fremgår ikke af den fonetiske optagelse. Det kan ikke udelukkes, at rettighederne (1 og 2) og den sidste oplysning (3) kan være givet / formidlet udenfor den fonetiske optagelse, vi kan blot konstatere at de ikke er med i optagelsen.

⁷⁵ Bilag 17

Der er ingen afvigelser mellem indholdet af den fonetiske optagelse og afhøringsrapportens indhold om afhørtes forklaring samt de stillede spørgsmål fra den afhørende betjent. Lige præcis i denne afhøring er det ikke relevant at vurdere afhøringsrapporten i forhold til retsplejelovens § 346, stk. 2, da den afhørte ikke selv kom med en forklaring og svarede blot meget kortfattet på betjentens spørgsmål.

7.1.2.3 Sammenfatning

Det forekommer påfaldende, at afhøringens varighed jf. afhøringsrapporten er angivet til at være væsentlig længere end varigheden på den fonetiske optagelse. Det taler endvidere imod afhøringsrapportens troværdighed, at de angivne rettigheder der er noteret som punkt 1 og 2 ovenfor ikke er indeholdt i den fonetiske optagelse, hvilket kan være problematisk. Overholdelse af formreglerne er en forudsætning for at afhøringsrapporterne evt. kan foreholdes eller dokumenteres. Dette fremgår blandt andet af Grønlands Landsrets præmisser i sagen K 256/22 under punkt 5.2.9. Derfor kan have retlige konsekvenser, når der er uoverensstemmelse mellem afhøringsrapportens angivelse af overholdelse af formregler med den fonetiske optagelses indhold. I denne sag er det dog mindre sandsynligt, at de overfor beskrevne forskelle mellem den skriftlige og den fonetiske optagelses indhold ville få retlige konsekvenser, eftersom afhøringsrapporten er ganske kort og sigtedes udtalelser ganske få.

7.1.3 Analyse af fonetisk optagelse og sammenhold med afhøringsrapporten af vidne, V1

7.1.3.1 Analyse af indholdet af den fonetiske optagelse⁷⁶

Betjenten er dansk talende og anvender uddannet tolk. Den afhørte er grønlandsk talende og taler grønlandsk under afhøringen, men det kan høres, at den afhørte forstår dansk, idet han flere gange svarer betjentens spørgsmål inden spørgsmålene blev oversat til grønlandsk.

På afskriftens side 3, afsnit 2, 5. linje, forklarede V1 at han så V2 være meget chokeret ("tupaqqarsuaarlun"), den oplysning blev ikke oversat af tolken. På næste linje i samme afsnit, da V1 var i gang med at forklare hvad V2 havde sagt til ham vedr. S1 og F1, lige midt i sætningen, blev han afbrudt af tolken, hvor tolken spurgte om det var F1 der har kommet ind i V1's værelse.

⁷⁶ Bilag 20

V1 svarede det var V2 og gentog at V2 var meget chokeret⁷⁷ og tilføjede at V2 havde sagt til ham, at S1 havde stukket F1 med kniv flere gange. Tolken oversatte dette som: ”fortæller at S1 stak F1”⁷⁸.

På samme side i afskriften, sidste tre linjer, spurgte betjenten om det var rigtig forstået da V1 åbnede døren var S1 løbet ud (V1 har ikke sagt om S1 var løbet ud). Tolken begyndte at oversætte spørgsmålet, men V1 begyndte ellers at svare ”Imaat takunng...” (oversat: Jeg så det ik...”), hvor tolken dog fortsatte med at oversætte jf. side 4, første afsnit.

Tolkens oversættelse af den afhørende betjents spørgsmål er også anderledes. Betjenten spurgte specifikt om S1 var løbet ud, tolken oversatte dette som ”om S1 allerede fra flygtet fra stedet”, jf. afskriftens side 4, første afsnit. Hertil svarede V1 at det var V2 der havde set S1 flygte fra stedet med kniven på sig. Det blev oversat af tolken som at V2 havde set ham løbe med kniven på sig, jf. afskriftens side 4, afsnit 3. Det hele starter altså med at den afhørende betjent selv bringer ordet ”løb” på banen, tolken oversætter den til ”at flygte”, V1 svarede med ordet ”flygte”, tolken oversatte den til ”løb”, selvom vidnet ikke har forklaret hvordan S1 var flygtet.

Den fonetiske optagelse indeholder intet om den afhørtes rettigheder eller andre formregler, ligesom afhøringens tidspunkt ikke oplyses.

7.1.3.2 Sammenligning af den fonetiske optagelses indhold med afhøringsrapporten⁷⁹

Afhøringsdato er angivet til [dato] 2025, mellem kl. 13.05 og kl. 13.24, mens selve afhøringsrapporten er dateret til [dato] 2025. Afhøringens varighed er angivet til 19 minutter, hvorfor den er 3 minutter længere end den fonetiske optagelses varighed på 16 minutter og 15 sekunder.

Af formregler fremgår det af afhøringsrapporten, at den afhørte er gjort bekendt med anvendelsen af fonetisk optagelse og at han ikke ønskede at gennemlæse sin forklaring efter vejledning herom, hvilket dog ikke er indeholdt i den fonetiske optagelse.

Der er ganske få forskelle mellem afhøringsrapportens og den fonetiske optagelses indhold. På den fonetiske optagelse kunne man ikke høre V1 forklare hvor F1 blødte, hvilket dog kan læses på afhøringsrapportens side 2, afsnit 4, som er angivet til at være ”ved hans ene øre”.

⁷⁷ Bilag 20, s. 3, afsnit 4

⁷⁸ Ibid., s. 3, afsnit 5, sidste to linjer

⁷⁹ Bilag 19

Afhøringsrapporten er skrevet på baggrund af tolkens oversættelser, hvorfor de manglende og forkerte oversættelser, anført ovenfor, fremgår af afhøringsrapporten.

Der er ingen gengivelser af afhørtes egne ord. Det er relevant at overveje om afhørtes forklaring ”S1-igooq F1-im savim kapuuisoq” (oversat: S1 havde stukket F1 med kniv flere gange) kunne falde ind under kategorien ”særlig vigtig del” set i lyset af sagens kontekst og derved overholde retsplejelovens § 346, stk. 2, 2. pkt.

7.1.3.3 Sammenfatning

Tolkens afbrydelse midt under forklaring af den afhørte samt undladelse af at afbryde sin oversættelse da den afhørte begyndte at svare på spørgsmål, som gjorde at den afhørte blev afbrudt under sin forklaring, kan være til skade for sagens oplysning og det kan overvejes om den afhørtes ret til at udtale sig i sammenhæng derved undermineres.

Central oplysning fra den afhørte om at S1 havde stukket F1 flere gange blev fejloversat til alene at være enkelt stik. Det er en fejlkilde, der isoleret set, giver urigtig oplysning om noget, der kan bidrage til at belyse gerningsmandens evt. forsæt, hvilket må antages at være helt central i en sag om forsøg på manddrab.

7.2 Sag vedr. voldtægt

7.2.1 Oplysninger om sagen

Sagen er anmeldt til politiet i Nuuk februar 2025 som voldtægt. Jeg overtog sagen i maj 2025 efter ombesikkelse af forsvarer efter klientens ønske. Der er i sagen foretaget i alt 13 afhøringer, heraf 3 genafhøringer af forurettede, F1, 2 genafhøringer af vidne, V1, samt enkelt genafhøring af et andet vidne, V2. 7 af afhøringerne er optaget fonetisk; 3 afhøringer af forurettede, F1, 2 afhøringer af vidne, V1, samt afhøringer af vidnerne V2 og V3.

Opdateret den 14. januar 2026: I den fysiske sag lå et USB-stik, hvis kode jeg har forsøgt at få oplyst uden held indtil d.d.⁸⁰, hvorfor jeg ikke har fået adgang til fonetisk optagelse af afhøring af V1, anden afhøring, som skulle ellers analyseres under punkt 7.2.6. Alle andre fonetiske optagelser har jeg modtaget løbende ifm. sagen, lige undtagen den manglende, hvorfor den ikke behandles i specialet. Afhøringsrapporten er dog bilaget som bilag 29.

⁸⁰ Bilag 37

7.2.2 Analyse af fonetisk optagelse og sammenhold med afhøringsrapporten af fou., F1, første afhøring

7.2.2.1 Analyse af indholdet af den fonetiske optagelse⁸¹

Betjenten er dansk talende men afhøringen foregår på engelsk uden anvendelse af tolk, den afhørte taler engelsk og grønlandsk i enkelte tilfælde.

Kort efter afhøringens påbegyndelse, sagde den afhørte på engelsk, da hun var i gang med at fortælle at hende og hendes veninde, at hendes engelsk var dårlig (hertil grinte den afhørende betjent og spurgte "it is?") og at den afhørte ønskede at sige det på grønlandsk. Betjenten sagde den afhørte godt må sige det på grønlandsk, hvorefter den afhørte sagde: "Pulaaratta taav kammalaatig pujortariaram" (oversat: Vi var på besøg og min ven kom ud for at ryge)⁸², hvilket faktisk er starten til den afhørtes forklaring om voldtægten.

Men i afhøringen blev den afhørtes udtalelse på grønlandsk ikke oversat, hvorfor den afhørende betjent ikke forstod og derved heller ikke greb at den afhørte på grønlandsk selv gik i gang med at fortælle om hændelsen. Den afhørende betjents næste spørgsmål var således hvad S1-s navn på Snap var.

På afskriftens side 3, femte sidste afsnit, sagde den afhørte at hun ikke vidste hvordan hun skulle forklare det på engelsk.

På afskriftens side 11, mellem afsnit 6-10, sagde den afhørte på engelsk om den afhørende betjent kunne bede folk om at komme så de kan oversætte, hvortil den afhørende betjent svarede på engelsk om den afhørte hellere vil svare på grønlandsk eller engelsk og begyndte at snakke om at tolken kunne være med næste gang, hvorefter den afhørende betjent fortsatte med at stille spørgsmål og afhøringen fortsatte uden at der blev hentet tolk.

Den fonetiske optagelse indeholder intet om den afhørtes rettigheder eller andre formregler, ligesom afhøringens tidspunkt ikke oplyses.

7.2.2.2 Sammenligning af den fonetiske optagelses indhold med afhøringsrapporten⁸³

Afhøringsdato er angivet til [dato] 2025, mellem kl. 15.15 og kl. 16.00, mens selve afhøringsrapporten er dateret til [dato] 2025. Afhøringens varighed er angivet til 45 minutter,

⁸¹ Bilag 22

⁸² Ibid., afsnit 8-12

⁸³ Bilag 21

hvorfor den er 3 minutter længere end den fonetiske optagelses varighed på 42 minutter og 8 sekunder.

Af formregler fremgår det af afhøringsrapporten, at den afhørte er gjort bekendt med anvendelsen af fonetisk optagelse, mulighed for at begære en bisidder beskikket, vejledt om at gøre civilt krav gældende under kriminalsagen, at hun ikke ønskede at gennemlæse sin forklaring efter vejledning herom, at afhørte ønskede at gennemlæse sin forklaring og at hun ikke har pligt til at underskrive den. Alle disse er ikke indeholdt i den fonetiske optagelse.

På afhøringsrapportens side 3, afsnit 3, fremgår det som om det er den afhørte selv der har forklaret at S1 havde lagt screenshots af porno, hvilket ikke stemmer overens med den fonetiske optagelse, idet det var noget den afhørende betjent gættede på, som blev bekræftet af den afhørte⁸⁴.

På den fonetiske optagelse sagde den afhørte på intet tidspunkt om en bestemt dato, men på afhøringsrapportens side 3, afsnit 5, fremgår det, at den afhørte har forklaret at hun på et bestemt dato- og tidspunkt (...). Derved fastsættes gerningsdatoen i afhøringsrapporten som noget den afhørte selv har forklaret, selvom dette ikke er tilfældet.

På afhøringsrapportens side 4, afsnit 7, 8 og 9 er kronologien fra den fonetiske optagelse byttet rundt, idet den afhørte først, fortalte om afsnit 8 (se på afskriftens hele side 10), hvorefter afhøringsrapportens afsnit 7 og 9 er i afskriftens side 11, afsnit 5-10. Jeg vender tilbage til denne under sammenfatning.

7.2.2.3 Sammenfatning

Det forekommer påfaldende, at afhøringen blev foretaget på engelsk i en så alvorlig sag som voldtægt, hvor den afhørte i øvrigt, er grønlænder og grønlandsk talende. Den afhørte siger at hendes engelsk er dårlig, har svært ved at udtrykke sig på engelsk og anmoder endda om at der skal hentes en tolk uden at der blev handlet på det i afhøringen, men blot blev udskudt til en næste afhøring. Helt i starten kom den afhørte endda i gang med at fortælle og selve hændelsen på grønlandsk, uden at hun blev forstået. Dette er ikke i overensstemmelse med retsplejelovens § 95 om retssproget. Når retssproget er grønlandsk, kan den afhørte støtte ret

⁸⁴ Bilag 22, side 3, sidste 4 afsnit samt side 4, første 2 afsnit

på den og afgive forklaring på grønlandsk. Hun afgav forklaring på grønlandsk, men blev ikke lyttet til.

Kronologien i afhøringsrapportens side 4 er byttet rundt som beskrevet ovenfor. Ved at bytte rundt ser det på afhøringsrapporten ud som om der blev stillet spørgsmål til den afhørte da hun gik i stå da hun skulle til at fortælle om "the shit", og derved hjulpet til at fortælle mere da hun gik i stå, hvilket er urigtig fremstilling af det faktisk hændte. For det fremgår af den fonetiske optagelse at afhørte faktisk bad om at folk skulle komme så de kan oversætte⁸⁵. Det må derfor antages, at det var sproget der hæmmede den afhørte i at forklare om hændelsen og gjorde, at hun gik i stå i sin forklaring.

7.2.3 Analyse af fonetisk optagelse og sammenhold med afhøringsrapporten af fou., F1, anden afhøring

7.2.3.1 Analyse af indholdet af den fonetiske optagelse⁸⁶

Betjenten er dansk talende men afhøringen foregår på engelsk med deltagelse af uddannet tolk, den afhørte taler engelsk og grønlandsk i enkelte tilfælde.

Afhøringen bærer præg af, at den afhørte svarer mange af spørgsmålene på skrift (svarene, som er håndskrevne notater, er bilageret som 24-1 jf. afsnittet metode), hvilket gør det vanskeligt at få et dækkende billede af den afhørtes svar. Svarene, som er håndskrevne, er forsøgt identificeret ved, at når den afhørende betjent gentager svarerne ved at læse dem højt op, sammenlignes oplæsningens indhold med de håndskrevne noter. Det der ligner mest af det oplæste, har jeg nummereret i de to siders kopi af papirer med den afhørtes håndskrevne svar og har sat samme nummer i den fonetiske optagelses afskrift, hvor der er skrevet "(Kan høres nogen tegne eller skrive på papir)". Dette er gjort for at kunne sammenligne indholdet af afhøringsrapporten med den fonetiske optagelse.

Der er to tilfælde af, hvor den afhørende betjent havde tolket situationer i afhøringen og fik det sagt til den afhørte i stedet for at spørge åbent og derved undgå at risikere at lægge ord i munden på den afhørte. På den fonetiske optagelses side 9, næstsidste afsnit, læste den afhørende betjent beskeder mellem S1 og F1, hvor S1 flere gange havde spurgt F1 om hun var på vej. Hertil

⁸⁵ Bilag 22, side 11, afsnit 6-7

⁸⁶ Bilag 24

spurgte den afhørende betjent om den afhørte havde ”gået i stå ved det” (stalling at it), men den afhørte svarede hertil, at hun var i gang med at lægge make up.

På den fonetiske optagelses side 14, afsnit 5, spurgte den afhørende betjent, i forhold til at den afhørte ikke vil fortælle videre, om det var fordi de ting den afhørte ikke ønskede at fortælle var værre end det hun allerede havde fortalt. Hertil havde den afhørte svaret på skrift at hvis den afhørende betjent spurgte V4 ville den afhørte selv være der og hvis V4 svarede ukorrekt ville hun rette hende.

I 42 tilfælde har jeg noteret i den fonetiske optagelses afskrift, at den afhørtes svar var utydeligt og derfor ikke kunne skrives eller at svaret slet ikke kunne høres. Fælles for alle disse er dog at svarene er korte og at den afhørende betjent i de fleste tilfælde gentager den afhørtes svar.

I 32 tilfælde har jeg noteret når det kan høres nogen tegne eller skrive på et papir. Af de 32 har jeg identificeret 18 tilfælde, hvor svar til spørgsmålene fremgår af de 2 siders håndskrevne svar fra den afhørte. Der er således 14 tilfælde, hvor jeg ikke har kunne identificere svar til spørgsmål.

Den afhørte blev ikke vejledt om rettigheder i den fonetiske optagelse, ligesom dato- og tidspunkt for afhøringen ikke er indeholdt.

7.2.3.2 Sammenligning af den fonetiske optagelses indhold med afhøringsrapporten⁸⁷

Afhøringsdato er angivet til [dato] 2025, mellem kl. 14.30 og kl. 16.00, mens selve afhøringsrapporten er dateret til [dato] 2025. Afhøringens varighed er angivet til 1 time og 30 minutter og hvorfor der er tidsforskel på ca. 10 minutter da den fonetiske optagelse har af varighed på knap 1 time og 20 minutter.

Af formregler fremgår det af afhøringsrapporten, at den afhørte er gjort bekendt med anvendelsen af fonetisk optagelse samt at hun som udgangspunkt ikke ønskede at gennemlæse sin forklaring og at hun ikke havde pligt til at underskrive, hvilket dog ikke er indeholdt i den fonetiske optagelse.

Afhøringsrapporten indledes med forklaring om at der blev snakket om andet end sagen i ca. 10 minutter før optagelsen blev sat i gang. Dette forklarer afvigelsen på 10 minutter som beskrevet ovenfor.

⁸⁷ Bilag 23

I samme forklaring fremgår det at der var lagt op til at den afhørte skulle komme med en fri forklaring og at hun var blevet mentalt tilbageført ud fra hendes afgivne forklaring af 10. mart 2025, som er behandlet under punkt 7.2.2.

Det første spørgsmål, efter afhøringen var gået i gang, skulle være hvad *"the shit"* var og at den afhørte skulle forklare frit. Dette er ikke indeholdt i den fonetiske optagelse, da den starter med at den afhørende betjent spørger den afhørte hvilken form for tvang der var blevet anvendt.

På afhøringsrapportens side 3 fremgår, at den afhørte blev spurgt om hun som svar på spørgsmål kunne skrive, hvilken form for tvang der var blevet anvendt. Svaret findes på skrift og stemmer overens med afhøringsrapportens indhold herom på side 3, afsnit 5. Lige præcis her fremgår det tillige, at svaret til spørgsmål var på skrift.

Efterfølgende forklaring til og med side 5, afsnit 3, giver indtryk af, at forklaringen er afgivet verbalt, hvilket ikke er dækkende, idet den afhørte i hvert fald i 17 tilfælde, har afgivet svaret skriftligt og dette fremgår ikke af afhøringsrapporten.

Afhøringsrapportens detaljegrad er større end den fonetiske optagelses indhold, hvilket dog kan skyldes, at jeg i 42 tilfælde ikke har kunne høre svaret fra den afhørte. Kronologien i afhøringsrapporten svarer heller ikke til indholdet af den fonetiske optagelse, da afhøringsrapportens indhold springer lidt frem og tilbage og således ikke stemmer overens med den fonetisk optagelses indhold.

I yderligere to tilfælde, udover det første på side 3 som beskrevet ovenfor, er det tydeligt angivet at svaret var afgivet på skrift.

7.2.3.3 Sammenfatning

Det er påfaldende, at det ikke fremgår mere tydeligt af afhøringsrapporten, at den afhørte i mindst 18 tilfælde har afgivet svar på skrift, idet afhøringsrapporten giver indtryk af, at den afhørte har afgivet verbalt detaljeret forklaring. Der er 14 tilfælde, hvor jeg ikke har kunne finde svar i det håndskrevne notater på 2 stk. A4 sider, der er vedlagt i sagen. Det kan derfor ikke udelukkes at der kan være flere sider med den afhørtes håndskrevne svar, som ikke er vedlagt i sagen.

Detaljegraden i afhøringsrapporten svarer ikke til indholdet af den fonetiske optagelse, hvilket kan skyldes de 42 tilfælde, hvor jeg ikke har kunne høre svaret fra den afhørte. Det kan ikke udelukkes at detaljerne til svarene har været i disse 42 tilfælde.

7.2.4 Analyse af fonetisk optagelse og sammenhold med afhøringsrapporten af fou., F1, tredje afhøring

7.2.4.1 Analyse af indholdet af den fonetiske optagelse⁸⁸

Betjenten er dansk talende men afhøringen foregår på engelsk uden anvendelse af tolk, den afhørte talte engelsk. Den afhørte sagde enkelte ord på dansk og læste nogle gange beskeder op på grønlandsk.

Afhøringen er forehold af beskeder mellem F1 og V1, som er gengivet i bilag 35. Beskederne blev gennemgået kronologisk og den fonetiske optagelse giver ikke anledning til bemærkninger. Den afhørte blev vejledt om hendes mulighed for at gennemlæse og underskrive sin forklaring, men det fremgår ikke af den fonetiske optagelse, hvorvidt retsplejelovens § 346, stk. 4 om at den afhørte skal gøres bekendt med anvendelse af fonetisk optagelse blev overholdt.

Afhøringens dato og tidspunkt fremgår af den fonetiske optagelse og er angivet til [dato] 2025, start kl. mere eller mindre 20 minutter over 4, sluttidspunkt fem minutter i fem.

7.2.4.2 Sammenligning af den fonetiske optagelses indhold med afhøringsrapporten⁸⁹

Afhøringsdato er angivet til [dato] 2025, mellem kl. 16.10 og kl. 16.45, mens selve afhøringsrapporten er dateret til [dato] 2025. Afhøringens varighed er angivet til 35 minutter og svarer nogenlunde ens med den fonetiske optagelses varighed på 33 minutter og 29 sekunder. Der er dog divergens med angivelsen af start- og sluttidspunktet på 10 minutter mellem den fonetiske optagelse og afhøringsrapporten.

Den afhørtes forklaring på afhøringsrapportens side 3, afsnit 2, første 3 linjer er ikke indeholdt i den fonetiske optagelse. Den afhørte sagde intet selv om ritalin i den fonetiske optagelse, det eneste der blev sagt om ritalin i den fonetiske optagelse var da den afhørende betjent oplæste oversat besked (beskeden oprindeligt skrevet på grønlandsk) fra F1 til V1 i bilag 35, side 2, under foto 3. Konteksten som forklaringen i afhøringsrapporten er skrevet i indeholdes heller ikke i den fonetiske optagelse, idet den afhørte intet sagde om en dækhistorie til V1.

Den afhørtes forklaring på afhøringsrapportens side 4, afsnit 2, fra 4. linje og resten af afsnittet er ikke indeholdt i den fonetiske optagelse. Oplysninger om privattaxa stammer fra beskederne

⁸⁸ Bilag 26

⁸⁹ Bilag 25

i bilag 35, men så som at der var travlhed hos privattaxa, at prisen ville være 100 kr., som var det dobbelte af normalprisen, er ikke indeholdt i den fonetiske optagelse.

Det samme gør sig gældende i det efterfølgende afsnit i afhøringsrapporten, idet den afhørte, ikke afgav forklaring om hun var kommet hjem i privattaxa i den fonetiske optagelse. Resten af afhøringsrapporten følger kronologien i bilag 35, hvor den afhørte blev spurgt ind til beskederne. Det fremgår af afhøringsrapporten, at den afhørte er gjort bekendt med anvendelsen af fonetisk optagelse samt at den afhørte, ikke havde ønsket at gennemlæse sin forklaring efter vejledning herom, hvilket dog ikke er indeholdt i den fonetiske optagelse.

7.2.4.3 Sammenfatning

Det forekommer meget påfaldende, at forklaringer, der ikke er indeholdt i den fonetiske optagelse, er indeholdt i afhøringsrapporten. Det giver et fejlagtigt billede af den afhøres forklaring, der risikerer at skulle forholde sig til noget, som hun ikke har afgivet forklaring om i den konkrete afhøring.

Det giver også politiet et troværdighedsproblem, ligesom man kan sætte et spørgsmålstegn ved deres objektivitetsforpligtigelse. Det er ikke objektivt og slet ikke troværdigt at afhøringsrapporten indeholder oplysninger som den afhørte, ikke har forklaret om i den konkrete afhøring. At sådanne tilfælde forekommer, er yderst retssikkerhedsmæssigt betænkeligt da afhøringsrapporter kan danne grundlag for evt. tilbageholdelse og derved således have afgørende retssikkerhedsmæssige konsekvenser.

7.2.5 Analyse af fonetisk optagelse og sammenhold med afhøringsrapporten af vidne, V1, første afhøring

7.2.5.1 Analyse af indholdet af den fonetiske optagelse⁹⁰

Betjenten er dansk talende og anvender uddannet tolk. Den afhørte er grønlandsk talende og taler grønlandsk under afhøringen. Til stede ved afhøringen var også V7, der var værge.

På afskriftens side 4, afsnit 3, oplæste den afhørte sin besked til F1⁹¹ følgende besked: "qan aam meeqqamut atornerluisinnaasoq tusaannarneqassava", direkte oversat: "en der kan misbruge et barn skal bare ikke kun høres om". Tolkens oversættelse fremgår af afsnit 4: "... han

⁹⁰ Bilag 28

⁹¹ Bilag 35, side 5, foto 10, anden besked fra V1

skal bare voldtage børn...”. Ordet misbrug bliver forkert oversat til voldtægt, ligesom konteksten i sætningen ikke blev oversat.

I fire andre tilfælde oversætter tolken betjentens ord / spørgsmål anderledes end det sagte. I to af tilfældene, afskriftens side 2, sidste afsnit og side 7, afsnit ni, har oversættelserne dog den samme betydning, bare sagt i en mere grønlandsk sætning. På afskriftens side 7, første afsnit, tilføjede tolken selv betjentens spørgsmål med ”hvad sker der så efterfølgende” og i den sidste, på afskriftens side 8, sidste afsnit, undlod tolken at oversætte betjentens beklagelse.

Der er to tilfælde, hvor tolken begynder at oversætte inden forklaringen er sagt færdig. Første gang på afskriftens side 1, afsnit 13-14, hvor den afhørte var begyndt at forklare ”men jeg vil fortælle...” da hun blev afbrudt af tolken, som begyndte at oversætte. Det sidste tilfælde er på side 9, afsnit 10, hvor V7 var begyndt at afgive forklaring, da tolken begyndte at oversætte. I den forbindelse blev det understreget af betjenten, at det er V1 der skal afgive forklaring.

Afhøringen bærer præg af den afhørtes begrænsede hukommelse, som gjorde at der ikke kom en længere fri forklaring. Ikke desto mindre, som anført ovenfor, blev hun afbrudt af tolken da hun var gået i gang med at afgive forklaring. Man kan således overveje om hun ikke fik adgang til at udtale sig i sammenhæng efter retsplejelovens § 156, stk. 2.

Det fremgår ikke af den fonetiske optagelse om den afhørte blev vejledt om hendes mulighed for at gennemlæse og underskrive sin forklaring, men det fremgår at hun blev gjort bekendt med, at fonetisk optagelse blev anvendt.

Afhøringens dato og tidspunkt fremgår af den fonetiske optagelse og er angivet til [dato] 2025, start kl. 13.02 og slut kl. 15.24.

7.2.5.2 Sammenligning af den fonetiske optagelses indhold med afhøringsrapporten⁹²

Afhøringsdato er angivet til [dato] 2025, mellem kl. 13.02 og kl. 13.24, mens selve afhøringsrapporten er dateret til [dato] 2025. Afhøringens varighed er angivet til 22 minutter og stemmer således overens med den fonetiske optagelses varighed på lidt over 22 minutter (angivelse af sluttidspunktet i den fonetiske optagelse som kl. 15.24 må derfor antages til at være talefejl).

⁹² Bilag 27

Af formregler fremgår det af afhøringsrapporten, at den afhørte er gjort bekendt med anvendelsen af fonetisk optagelse, hvilket også er indeholdt i den fonetiske optagelse. Det fremgår yderligere, at afhørte ikke ønskede at gennemlæse sin forklaring efter vejledning herom, hvilket dog ikke er indeholdt i den fonetiske optagelse.

På afhøringsrapportens side 3, første afsnit, fremgår det at den afhørte noget i stil med havde skrevet beskeder til F1: "han voldtager børn". Dette stemmer overens med tolkens forkerte oversættelse jf. ovenfor og jf. afskriften.

Fra afhøringsrapportens side 3, afsnit 5 og resten af siden, inkl. side 4, første afsnit, fremgår det som om den afhørte har afgivet en længere fri forklaring, hvilket ikke stemmer overens med den fonetiske optagelse. For det første fylder afskriften ca. 5 sider (mellem side 4 til 9) med de oplysninger, der er gengivet i afhøringsrapporten og for det andet stillede den afhørende betjent 31 spørgsmål, der i afhøringsrapporten er skrevet som den afhørtes egne ord, uden angivelse af, at spørgsmål var blevet stillet.

Indenfor de ca. 5 sider på afskriften, på side 8, andet afsnit samt sidste afsnit, forklarede den afhørende betjent til den afhørte hvorfor han stillede mange spørgsmål og beklagede sig. Dette fremgår ikke af afhøringsrapporten. Det fremgår heller ikke af afhøringsrapporten, at den afhørende betjent på side 9, afsnit 3, foreholdt afhørte nogle oplysninger fra F1.

På afhøringsrapportens sidste side er den afhørtes svar til et spørgsmål om hvad der skete da de kom hjem skrevet som: "V1 forklarede, at hun ikke kunne huske det". Dette stemmer ikke overens afhørtes svar til spørgsmålet, jf. afskriftens side 9, afsnit 7-9: "Ringede F1 til politiet, hvordan var det nu?".

7.2.5.3 Sammenfatning

Der er fejl oversættelse i sagens centrale begreb, da sagen omhandler voldtægt. Den grønlandske tekst, som blev fejlversat, er dog nedfældet på skrift, jf. bilag 35, hvorfor man kan gå tilbage til kilden og konstatere, at der er sket fejlversættelse. Men isoleret set i afhøringsrapporten er det problematisk fordi afhøringsrapporten godt kan anvendes til forehold, der baserer sig på urigtig oplysning.

Tolkens afbrydelse af F1's forklaring er tillige problematisk i forhold til F1's ret til at udtale sig i sammenhæng, jf. retsplejelovens § 156, stk. 2. Ved at afbryde er der risiko for at F1 mister tråden eller lukker i og det kan være til skade for sagens oplysning.

Afhøringsrapportens indhold svarer ikke til den fonetiske optagelses indhold, fordi angivelse af hele 31 spørgsmål ikke fremgår og det kan læses som at V1 havde afgivet en længere fri forklaring, hvilket ikke er tilfældet.

7.2.6 Analyse af fonetisk optagelse og sammenhold med afhøringsrapporten af vidne, V1, anden afhøring

Henvises til punkt 7.2.1.

7.2.7 Analyse af fonetisk optagelse og sammenhold med afhøringsrapporten af vidne, V2

7.2.7.1 Analyse af indholdet af den fonetiske optagelse⁹³

Betjenten er dansk talende og anvender uddannet tolk. Den afhørte er grønlandsk talende og taler både grønlandsk og dansk under afhøringen. Jf. afhøringsrapporten, som er bilag 31, var afhøringen ellers påbegyndt og har været lidt over 13 minutter da den afhørte anmodede om tolk.

Da afhøringen startede igen, kom afhørte med en længere fri forklaring på grønlandsk, der på afskriften fyldte i alt 51 linjer. Da den frie forklaring blev oversat til dansk, fyldte den i alt 25 linjer. På afskriftens side 1, afsnit 8, sagde den afhørte at hendes nattevagt var som sove nattevagt og at F1 var alene da hun første gang forlod stedet, disse udsagn er ikke med i oversættelsen. I afsnit 12 sagde den afhørte at F1 havde oplyst at hun har været udsat for et overgreb, dette var i oversættelsen fra grønlandsk til dansk oversat til voldtægt.

På afskriftens side 2, afsnit 2, forklarede den afhørte, at de til skadestuen havde oplyst at F1 havde været udsat for et overgreb, den oplysning er ikke oversat. I afsnit 4 forklarede den afhørte at F1 havde sagt at hun blev bollet hårdt, den oplysning er ikke oversat. I afsnit 8 forklarede den afhørte, at hun var gået over til bilen da politiet orienterede F1 om at S1 var blevet anholdt. Antagelsen om at S1 var på fri fod havde betydet, at F1 ikke turde forlade Sana. Oplysningen om at afhørte var gået over til bilen er ikke oversat.

På afskriftens side 3, afsnit 2 forklarede afhørte, at hun havde noteret alt med angivelse af klokkeslæt om hvornår F1 havde forladt stedet, altså det sted hun boede. Forklaring om angivelse i klokkeslæt er ikke oversat.

⁹³ Bilag 32

På side 4, afsnit 1 bliver den afhørtes forklaring om at have være udsat for overgreb igen oversat til at have været udsat for voldtægt.

Under den frie forklaring blev den afhørte afbrudt af tolken i alt 9 gange, 5 gange pga. afklarende spørgsmål og i de øvrige tilfælde blev den afhørte bedt om at holde pauser for at tolken kunne notere forklaringen. Disse afbrydelser kan give anledning til at overveje om reglen om vidnet ret til at udtale sig i sammenhæng i retsplejelovens § 156, stk. 2 blev overholdt, den vender jeg tilbage til.

Det fremgår ikke af den fonetiske optagelse, hvorvidt retsplejelovens § 346, stk. 3 om muligheden for at gennemlæse og underskrive forklaring samt § 346, stk. 4 om at den afhørte skal gøres bekendt med anvendelse af fonetisk optagelse blev overholdt.

Afhøringsens dato og tidspunkt fremgår af den fonetiske optagelse og er angivet til [dato] 2025, start kl. 13.00 og slut kl. 13.44.

7.2.7.2 Sammenligning af den fonetiske optagelses indhold med afhøringsrapporten⁹⁴

Afhøringsdato er angivet til [dato] 2025, mellem kl. 13.00 og kl. 13.44, medens selve afhøringsrapporten er dateret til [dato] 2025. Afhøringsens varighed er angivet til 44 minutter og stemmer således overens med den fonetiske optagelses varighed på knap 44 minutter.

Det fremgår af afhøringsrapporten, at den afhørte er gjort bekendt med anvendelsen af fonetisk optagelse, hvilket dog ikke er indeholdt i den fonetiske optagelse. Der fremgår modstridende oplysninger, idet det først fremgår, at afhørte ikke ønskede at gennemlæse sin forklaring, mens det i linjen under står at afhørte ønskede at gennemlæse sin forklaring.

Afhøringsrapportens indhold bærer præg af de mangler og fejl i oversættelsen, som er angivet i punkt 7.2.7.1 ovenfor. Den mest problematiske fejl er klart den fejlagtige oversættelse af ordet misbrugt til voldtægt, for det giver et billede af, at F1 selv til det afhørte vidne har sagt at hun har været udsat for voldtægt, selvom den afhørte, egentlig havde sagt misbrugt. Dette kan potentielt svække den afhørtes troværdighed, hvis hun foreholdes sin udtalelse med udgangspunkt i afhøringsrapporten og hun fastholder sin oprindeligt afgivne forklaring jf. den fonetiske optagelse.

⁹⁴ Bilag 31

De manglende oversættelser er nogle yderligere beskrivelser, der nuancerer den afhørtes forklaring og dermed styrker vidnets troværdighed, fordi de er detaljerede. I en kriminalsag kan detaljer være af afgørende betydning, men de går tabt, når de ikke oversættes.

7.2.7.3 Sammenfatning

Det er bemærkelsesværdigt at det afhørte vidne blev afbrudt i alt 9 gange under hendes frie forklaring. Dette giver anledning til at overveje om afhørtes ret til så vidt muligt at have adgang til at udtale sig i sammenhæng jf. retsplejelovens § 156, stk. 2, bliver overholdt. Man kan argumentere for at hensynene bag afbrydelserne er at kunne gengive forklaringen mest mulig korrekt, hvilket er helt legitimt. Det kan dog konstateres, at der trods afbrydelserne, stadig er en del mangler i oversættelsen samt én fejlversættelse, der er graverende.

Disse forhold, sammenholdt med modstridende oplysninger om formregler i afhøringsrapporten, indebærer risiko for, at der rejses tvivl om afhørtes troværdighed, hvis den afhørte fastholder sin forklaring som det fremgår af den fonetiske optagelse. Og modsat, hvis den afhørte bekræfter fx udtalelsen om voldtægt, vil dette bero på en fejl, som er opstået ifm. tolkning. Begge situationer kan i yderste konsekvens bidrage til at retten afgør sagen på et forkert grundlag og således have afgørende retssikkerhedsmæssige konsekvens.

7.2.8 Analyse af fonetisk optagelse og sammenhold med afhøringsrapporten af vidne, V3

7.2.8.1 Analyse af indholdet af den fonetiske optagelse⁹⁵

Betjenten er dansk talende og afhøringen foregår på dansk uden anvendelse af tolk, den afhørte taler dansk.

Afhøringen bærer præg af, at det er usikkert om den afhørte overhovedet, er et vidne i sagen. F1 havde til politiet forklaret at S1 efter hændelsen havde foretaget videoopkald til sine venner og vist billede af F1. Politiet identificerede efterfølgende V3 som modtager af opkald fra S1 omkring gerningstidspunktet. Opkaldet var dog et almindeligt telefonopkald og ikke videoopkald. Det er derfor irrelevant at vurdere afhøringen ud fra retsplejelovens § 156 da det er tvivlsomt om den afhørte overhovedet, er vidne i sagen.

⁹⁵ Bilag 34

Den afhørte blev vejledt om hans mulighed for at gennemlæse og underskrive sin forklaring, men det fremgår ikke af den fonetiske optagelse, hvorvidt retsplejelovens § 346, stk. 4 om at den afhørte skal gøres bekendt med anvendelse af fonetisk optagelse blev overholdt.

Afhøringsens dato og tidspunkt fremgår af den fonetiske optagelse og er angivet til [dato] 2025, start kl. 01.53 og slut kl. 02.07.

7.2.8.2 Sammenligning af den fonetiske optagelses indhold med afhøringsrapporten⁹⁶

Afhøringsdato er angivet til [dato] 2025, mellem kl. 13.53 og kl. 14.07, mens selve afhøringsrapporten er dateret til [dato] 2025. Afhøringsens varighed er angivet til 14 minutter, hvilket stemmer overens med den fonetiske optagelses varighed på 14 minutter og 6 sekunder. Det fremgår af afhøringsrapporten, at den afhørte er gjort bekendt med anvendelsen af fonetisk optagelse, dette fremgår dog ikke af den fonetiske optagelse. Det kan ikke udelukkes, at den afhørte var gjort bekendt med den fonetiske optagelse før den fonetiske optagelse blev iværksat, vi kan blot konstatere at emnet ikke er med i optagelsen.

Der er i to tilfælde tale om forskelle imellem den afhørtes forklaring i den fonetiske optagelse og afhøringsrapporten. Af afhøringsrapportens side 2, afsnit 3, fremgik at V3 (den afhørte) havde oplyst ikke at kunne huske, hvornår han sidst havde snakket med S1. Men af den fonetiske optagelse side 2, afsnit 7, fremgik at han til spørgsmålet havde svaret: *"Mere end måned sikkert"*.

Det andet tilfælde findes på afhøringsrapportens side 5, første afsnit, hvoraf det fremgik, at *"Det foregik udelukkende over Snapchat"*. Af den fonetiske optagelses side 5, afsnit 10, fremgår det at den afhørte havde svaret: *"Mest på Snapchat"*.

Ellers er der ingen andre afvigelser mellem indholdet af den fonetiske optagelse og afhøringsrapportens indhold om afhørtes forklaring samt de stillede spørgsmål fra den afhørende betjent.

7.2.8.3 Sammenfatning

I betragtning af, at V3 ikke viste sig at være vidne i sagen, sammenholdt med de oplysninger der bliver fejl fortolket, som ikke relaterer sig til sagens kerne om voldtægt, må fejl fortolkningerne ovenfor antages at være reel uden betydning, da vidnet næppe bliver indkaldt som vidne og

⁹⁶ Bilag 33

derved risikerer at blive foreholdt sine udtalelser. Dette ændrer dog ikke ved, at der optrådte fejl og mangler i selv en meget kort afhøring, som politiet må antages at have fundet relevant for sagen på afhøringstidspunktet.

7.2.9 Sammenfatning

Det er meget påfaldende at der i alle 8 afhøringer er uoverensstemmelser i forhold til hvilke rettigheder de afhørte er blevet vejledt eller oplyst om. Alle afhøringsrapporter angiver, at rettighederne er blevet oplyst. Men i alle tilfælde er nogle af rettighederne ikke indeholdt i de fonetiske optagelser. Det er vigtigt at understrege at det ikke betyder, at der ikke er blevet vejledt om rettigheder, da vejledningen kan være sket inden den fonetiske optagelse. For at undgå sådanne tilfælde synes der at være behov for klare retningslinjer ved anvendelse af fonetiske optagelser. Overholdelse af formregler er afgørende for om afhøringsrapporterne kan anvendes til forehold eller evt. dokumentation.

Det er tillige påfaldende hvilken central (u)heldig rolle tolken spiller i de fonetiske optagelser. Gentagende fejl oversættelser af så et centralt begreb som overgreb / voldtægt er retssikkerhedsmæssigt bekymrende, idet fejloversættelserne overføres til afhøringsrapporter, som kan danne grundlag for fx tilbageholdelse, forehold eller dokumentation, hvilket kan have retlige konsekvenser i form af tilbageholdelse. Det kan også have uhensigtsmæssig betydning for de afhørte fx ved forehold, idet de afhørte vil skulle foreholde sig til fejloversættelser uden selv at være skyld i det.

Analysen påviser tolkens vanskelige opgave og den meget svære balance mellem de afhørtes ret til at afgive forklaring i sammenhæng mod behovet for en korrekt og fejlfri tolkning. Jo længere den frie forklaring er, jo vanskeligere er den at oversætte korrekt. For troværdighedsbedømmelsen er detaljegraden i forklaringen afgørende. Detaljerne fortabes ved længere sammenhængende forklaringer, fordi korrekt oversættelse er vanskelig. Afbrydelser under forklaringer taler tillige for, at risiko for at detaljer fortabes gøres større, fordi de afhørte risikere at miste tråden ved afbrydelser midt i en forklaring.

I forlængelse af vanskelighederne ved tolkning er det også påfaldende, at en forurettede i en voldtægtssag er blevet afhørt på engelsk hele 3 gange, tilsyneladende uden på nogen tidspunkter at have haft mulighed for at afgive forklaring på eget sprog uden anvendelse af tolk.

Til den første afhøring forklarede forurettede jo faktisk på grønlandsk starten af hændelsen uden at blive ”grebet” af afhøreren, ligesom den forurettede senere i samme afhøring, anmodede om at personalet skulle hentes så hun kunne fortælle på grønlandsk, uden at personalet blev hentet. Konsekvensen var, at den forurettede aldrig fortalte om hændelsen fra start til slut trods 3 afhøringer. Det giver anledning til at overveje om hvilken rolle sproget havde i den forbindelse og om muligheden for at kunne afgive forklaring i eget sprog, som faktisk er retssproget, kunne have oplyst sagen bedre.

Slutteligt er det yderst betænkeligt, at der på afhøringsrapporterne fremgår oplysninger, som ikke er indeholdt i de fonetiske optagelser. Det kan selvfølgelig ikke udelukkes at oplysningerne er blevet afgivet udenfor de fonetiske optagelser, men man kan heller ikke se bort fra, at udgangspunktet må være, at de oplysninger der fremgår af afhøringsrapporten, må være indsamlet i det tidsrum afhøringen er angivet til at være foretaget. Og med det i mente er det retssikkerhedsmæssigt betænkeligt at der fremgår nogle oplysninger i afhøringsrapporter, hvis oprindelse ikke kan kontrolleres, uagtet selvsamme afhøring er optaget fonetisk.

7.3 Perspektivering og diskussion

7.3.1 Perspektivering

Den grønlandske retsplejelovs bestemmelse omkring retssproget er overraskende stort set ikke ændret siden 1951 retsplejeloven. Det er tillige overraskende at hovedhensynet bag det dobbelte retssprog synes at have været hensynet til at parterne i en sag kunne være danske og ikke det grønlandske folk. Modsat er det derfor ikke overraskende at den grønlandske retsplejelovs bestemmelser omkring afhøring er stort set identiske med de danske retsplejelovs bestemmelser, til trods for at den danske retsplejelov alene opererer med ét retssprog, og derfor er tilpasset herefter. For det er slående at der i den grønlandske retsplejelov ikke er taget større hensyn til at der er to forskellige retssprog, uagtet at kommissionen har været opmærksom på de sproglige og retssikkerhedsmæssige udfordringer, som beskrevet under punkt 5.1.1. Det er nærliggende at lege med tanken om, hvordan udfordringen havde været håndteret i lovgivning og praksis, hvis der fx havde været to officielle retssprog i Danmark. I så fald er det nærliggende at antage, at den danske retsplejelov i langt højere grad ville have taget højde for de sproglige udfordringer, som er belyst ovenfor.

På den baggrund har det været interessant at undersøge om Norge gør noget anderledes, fordi der i Norge også er samer, der taler deres eget sprog. Jeg fik hints om Norge fra en af efteruddannelserne som forsvarer og har efterfølgende besøgt Norge ifm. med mit arbejde.

Det viste sig, at der i en norsk rigsadvokatmeddelelse⁹⁷ er krav om at alle afhøringer skal optages fonetisk. Rigsadvokatmeddelelsen understreger afhøringens centrale betydning i en efterforskning, samt at måden og skrivning af afhøringsrapporten har indvirkning på samfundets tillid til politiet. Rigsadvokatmeddelelsen har forhold sig til hvordan afhøringsrapporterne bør skrives da de kan have retlige følger. Hensynet bag kravet om optagelse af alle afhøringer er, at optagelser fremmer retssikkerheden, fordi optagelser kan genhøres. I Norge besluttede rigsadvokaten allerede i 2009, at lydoptagelser så vidt muligt skulle anvendes i alle sager. I en meddelelse fra 2016 forudsattes at alle politidistrikter havde det nødvendige udstyr og kompetence til at lave fonetiske optagelser.

Dette står i skærende kontrast til indholdet af den reviderede SAKA modellen fra 2020, hvor det er angivet, at der arbejdes for at anskaffe et system, der kan anvendes til optagelse af afhøringer. Denne oplysning vedrører dansk politi og jeg har ingen oplysninger om, hvorvidt der er sket en udvikling i dansk politi siden, men jeg ved, at der ikke er indført generel pligt til fonetisk optagelse af afhøringer hos Grønlands Politi.

I dette speciale er foretaget analyse af afhøringer i to sager, hvor der er anvendt fonetisk optagelse. Der er ikke tale om, at jeg har udvalgt disse sager. Jeg har arbejdet med de eneste to sager med fonetisk optagelse, som tilfældigvis er havnet i mit bord i min egenskab af autoriseret forsvarer. Der erindres om, at der ikke findes retningslinjer for anvendelse af fonetisk optagelse. I analysen påvises et fejl og mangler, som aldrig ville kunne påvises uden fonetisk optagelse, hvoraf flere kan have haft betydning for sagens udfald og således afgørende retssikkerhedsmæssig betydning.

Dette skal også ses i kontekst med den beskrevne udvikling under punkt 5.1.1. Retsvæsnet har fået tilført flere tolke-ressourcer, tolkeuddannelsen er udviklet til en bacheloruddannelse og med stærkere fokus på retssprog, mens politiet ikke synes at have udviklet sin praksis. Dog med forbehold for, at politiet endnu ikke har svaret på mine spørgsmål vedrørende uddannelse. Dertil kommer, at kravet til politielever om beherskelse af grønlandsk sprog er fjernet, hvilket

⁹⁷ Riksadvokaten, rundskriv nr. 2/2016

umiddelbart er i strid med kommissionens langsigtede perspektiv om at politifolk skal uddannes i at skrive forklaringer på grønlandsk. Dette sammenholdt med den nuværende personalemæssige situation, hvor 11 ud af 18 byer i Grønland har uddannet politipersonale, der udelukkende taler dansk, giver anledning til bekymring.

Det ville ikke løse de sproglige problemer, hvis den danske rigsadvokat udsendte en meddelelse, der svarer til den norske med krav om, at alle politiafhøringer skal optages fonetisk, men den vil styrke retssikkerheden, fordi det giver mulighed for bl.a. forsvareren for at efterprøve forklaringer og afhøringsrapporter.

7.3.2 Diskussion

I kommissions betænkningen for 20 år siden var det allerede overvejet om politirapporterne kunne skrives på grønlandsk for at imødegå de retssikkerhedsmæssige betænkeligheder ved at alt som udgangspunkt skrives på dansk og derved altid sker oversættelse af en afgivet forklaring, når den er afgivet på grønlandsk.

Det er ikke realistisk at stille krav om at afhøringsrapporter, når forklaringerne er afgivet på grønlandsk, skal skrives på grønlandsk, allerede fordi grønlandsk talende uddannede politibetjente ikke er til stede i alle byer i Grønland. Men det bør overvejes, om mulighed for at kunne skrive på grønlandsk bør indføres. Umiddelbart er det min opfattelse at hjemlen hertil er til stede fordi retssproget er grønlandsk. Den praktiske udfordring ligger nok i at det vil kræve enorme ressourcer til oversættelse fordi juristerne overvejende stadig er dansk-sprogede, om end anklagemyndigheden i Grønland er begyndt at ansætte flere jurister, der er grønlandsk-sprogede.

Hvis muligheden for at skrive rapporter på grønlandsk reelt skal slå igennem, kræver det også at rekrutterings- og fastholdelsesudfordringer hos politiet løses. Det må formodes, at politiets opgivelse af kravet om beherskelse af grønlandsk sprog begrundet i rekrutteringsudfordringer. Ved at give mulighed for at rapporter kan skrives på grønlandsk er det dog ikke utænkeligt at rekrutteringsgrundlaget kan udvides da utilstrækkelige danske sprogkunderskaber kan være forhindring til optagelse på politiskolen.

I forhold til sproget kan det også overvejes om parterne i bestemte sagstyper, navnlig alvorligere kriminalitet, kan tildeles retskrav på at kunne afgive forklaring på grønlandsk uden anvendelse

af tolk. Det vil kunne højne befolkningens, herunder de forurettedes, tillid til retssystemet, fordi man vil kunne undgå misforståelser og fejl oversættelser når der afhøres uden tolk, ligesom det vil kunne styrke retssikkerheden for de mistænkte, da misforståelser og fejl oversættelser kan være til skade for de mistænktes retssikkerhed.

Det har faktisk berørt min rets-følelse og tillid til retssystemet i efterforskningsfasen, at en grønlandsk talende forurettet i en voldtægtssag havde været nødt til at afgive forklaring på engelsk, med de retlige og personlige konsekvenser, sagen havde. Den forurettede fik aldrig fortalt hele sin side af historien pga. hvad jeg tolker som sproglige udfordringer. Der var i sagen gentagne fejloversættelser, som havde medvirket til, at min klient havde været tilbageholdt i flere måneder. I sagen var det afgørende at beherske det grønlandske sprog og derved kunne opdage fejl i oversættelser af de centrale begreber i sagen. Derfor bør man nøje overveje om, afhørte fx i sådanne sagstyper bør have retskrav på at kunne tale grønlandsk.

Fsva. retsplejelovens § 156, stk. 2 om adgang til at kunne udtale sig i sammenhæng bør bredes ud til alle rets-aktører, herunder tolke. SAKA modellens afsnit om fri forklaring er i overensstemmelse med bestemmelsen og her er det særlig vigtigt, ud fra dette speciales analyse-resultater, at tolke som det mindste bør kende til principperne og hensynene bag den frie forklaring. Man bør derfor, overveje om der skal være krav om efteruddannelse eller kompetenceudvikling når man ansættes som tolk indenfor retssystemet. Det har afgørende betydning for forklaringens troværdighed og grad af detaljer, at den afgives efter den frie forklarings præmisser.

Fsva. retsplejelovens § 346, stk. 2, 2. pkt. om særlige vigtige dele af forklaringerne gengives så vidt muligt med den afhørtes egne ord, er det under analysen belyst, at bestemmelsen er svær at overholde, når afhøringen foretages ved anvendelse af tolk, navnlig fordi udgangspunktet er, at forklaringen skrives på dansk af den afhørende (dansk-sprogede) betjent, som må antages ikke at kunne skrive på grønlandsk. I sådanne tilfælde kan det overvejes om den medvirkende tolk skal pålægges til at gengive særligt vigtige dele i den afhørtes egne ord i afhøringsrapporten. Generelt synes jeg også at der er grundlag for at præcisere bestemmelsen, ikke nødvendigvis ved ændring af retsplejeloven, men fx via rigsadvokatmeddelelse eller vejledning generelt om afhøring. For det kan være vanskeligt at udlede hvilke udtalelser, der er omfattet af bestemmelsens ordlyd. En præcisering kunne være i form af at udtalelser, der belyser et forsæt

skal gengives, fx oplysning om, at der blev stukket flere gange der i oversættelsen alene blev oversat som enkelt stik, eller alle udtalelser omkring sagstypens centrale begreber skal gengives, fx voldtægt, således forkert fremstilling af en forklaring ved fejl oversættelse undgås. Fsva. § 346, stk. 4 om anvendelse af fonetiske optagelser, bør der laves klare retningslinjer både i forhold til indholdet af optagelserne med også de praktiske. I analysen er det belyst at der i alle afhøringer var divergens mellem den fonetiske optagelses indhold i forhold til vejledning om rettigheder og afhøringsrapporternes indhold om samme. Det er nærliggende at tro, at vejledning om rettigheder kan være sket uden for anvendelse af fonetisk optagelse. Ved at sætte krav til hvad en fonetisk optagelse skal indeholde kan man minimere potentielle afvigelser. Man kan fx stille krav om at den fonetiske optagelse skal indeholde hvem der deltager med angivelse af dato, tid på begyndelse og afslutning af afhøring samt hvilke rettigheder der er vejledt om.

Med afsæt i forholdene beskrevet i kommissionens betænkning og her lidt over 20 år senere kan der ikke være tvivl om at der indenfor retsvæsnen er sket og stadig sker en positiv udvikling. Domstolene har nu flere tolke, tolkeuddannelsen er blevet styrket og ikke mindst er det nu muligt at læse jura på Ilisimatusarfik på kandidat niveau, hvor første hold kandidater vil blive dimitteret i år. Effekterne af, at det nu er muligt at læse jura på Ilisimatusarfik kan mærkes allerede nu. Anklagemyndigheden er begyndt at ansætte grønlandsk sprogede jurister, der er mere end håndfuld forsvarerkandidater under uddannelse som autoriseret forsvarer, der enten allerede er jurister eller er studerende i Ilisimatusarfik, ligesom der er kredsdommerkandidater, der også studerer jura her i Nuuk.

8. Konklusion

Det kan sammenfattende konkluderes, at retlige regler vedr. politiafhøringer i Grønland og i Danmark i det store hele er ens, hvor ordlyden i de enkelte bestemmelser i den grønlandske retsplejelov er ”skrevet efter” den danske retsplejelov, bare tilpasset til de grønlandske forhold og henvisninger efter grønlandske bestemmelser.

Den væsentligste forskel ligger i den grønlandske retsplejelovs § 95 vedrørende retssproget. I Grønland har vi grønlandsk og dansk som retssprog, mens dansk alene er retssproget i Danmark.

Den danske rigsadvokat har ingen meddelelse omkring politiafhøringer, modsat den norske, der har en udførlig rigsadvokatmeddelelse, der pålægger, at fonetiske optagelser så vidt muligt skal anvendes i alle politiafhøringer. Dette styrker retssikkerheden ved at oplysningerne fra afhøringen kan gengives korrekt og efterprøves.

Grønlands Landsret har i sagen K 256/22 sat præjudicerende præmisser i forhold til sprog, tolkning og overholdelse af rettigheder. Derfor er det retssikkerhedsmæssigt betænkeligt, at der i 2 tilfældige sager henholdsvis om forsøg på manddrab og voldtægt, herunder i alle 8 analyserede afhøringer, er problemer enten med tolkning eller vejledning / oplysning af rettigheder, eller begge dele samtidig i hver enkelt afhøring.

Afbrydelser af forklaringer giver anledning til at overveje om vidners ret til så vidt muligt at udtale sig i sammenhæng er tilsidesættelse af retsplejelovens bestemmelser herom. Fejl i oversættelser af centrale begreber i en sag om voldtægt giver anledning til at overveje om der bør være retskrav om at kunne afgive forklaring på grønlandsk i alvorligere sager, særligt når vilkåret i den konkrete sag for forurettede har været, at afhøringerne blev gennemført på andet sprog end retssprogene, til trods for den forurettedes modersmål var retssproget grønlandsk.

Det er endvidere påfaldende, at flere afhøringsrapporter indeholdt oplysninger, som ikke fremgår af den fonetiske optagelse. Analysens resultater kan ikke antages at være fuldt ud repræsentative for afhøringerne generelle kvalitet eller mangel på samme, men det er retssikkerhedsmæssigt bekymrende, at 2 tilfældige sager, der tilfældigvis havde fonetiske optagelser, og som tilfældigvis blev mine sager og dermed en del af analysen i specialet, havde de fejl og mangler som påvist i analysen.

Kildefortegnelse

Juridisk litteratur

Retssystemet og juridisk metode, Peter Blume, 2. udgave, 2014.

Straffeprocessen, Eva Smith, Jørgen Jochimsen, Michael Kistrup, Jakob Lund Poulsen, 2. udgave, 2008.

Straffeproses – grundtræk af dansk strafferetspleje, Jørn Vestergaard, 2. udgave, 2018.

Civilprocessen, Gomard og Kistrup, 8. udgave, 2020.

Betænkninger, bekendtgørelser og love

Betænkning nr. 1442/2004 om det grønlandske retsvæsen.

Lovbekendtgørelse nr. 1007 af 27. juni 2025 om retsplejelov for Grønland

Lovbekendtgørelse nr. 1298 af 7. november 2025 om Retsplejeloven.

Retspraksis / domme

- K 148/25 af 16. juli 2025, Grønlands Landsret.
- K 1076/2025, Eqqartuussisoqarfik Kujalleq.
- K 1271/2025, Eqqartuussisoqarfik Kujalleq.
- Højesterets sag 51/2023 af 7. december 2023.
- U 2002 2295 V.
- U 2016 922 V.
- TfK 2010 948 V.
- K 256/22 af 27. december 2022, Grønlands Landsret.

Andet

<https://stat.gl/dialog/main.asp?lang=da&sc=BE&colcode=o&version=202505> 6. januar 2025 kl. 16.20.

<https://politi.gl/politiskolen/optagelseskrav-og-uddannelse> 6. januar 2025, kl. 16.34

Karnov, forskellige kommentarer

Bilagsliste

Bilag 1: K 148/25.

Bilag 2: K 1076/2025 af 13. juli 2025.

Bilag 3: Afhøringsrapport af forurettede af 12. juli 2025.

Bilag 4: Afhøringsrapport af forurettede af 14. juli 2025.

Bilag 5: K 1076/2025 af 8. august 2025.

Bilag 6: K 1271/2025, udskrift af retsbogen.

Bilag 7: K 1271/2025, udskrift af dombogen.

Bilag 8: Mail fra Bjørn Bjerregaard, formanden for Kalaallit Nunaanni Politiit Peqatigiiffiat.

Bilag 9: Mail fra cheftolk Alice Sørensen, Retten i Grønland.

Bilag 10: Mail fra landsdommer Kirsten Thomassen, Grønlands Landsret.

Bilag 11: Mail til politiet vedr. tolkning.

Bilag 12: Mail fra anklagemyndigheden vedr. fonetiske optagelser.

Bilag 13: Fuldstændig oversigt over egne sager.

Bilag 14: Mail fra Laila Hedegaard Pedersen, studielektor, afdelingsleder, Afdeling for Oversættelse og Tolkning, Ilisimatusarfik.

Bilag 15: SAKA modellen for kognitiv afhøring.

Bilag 16: K 256/22.

Bilag 17: S1 afhøringsrapport

Bilag 18: S1 afskrift

Bilag 19: V1 afhøringsrapport

Bilag 20: V1 afskrift

Bilag 21: F1 første afhøringsrapport

Bilag 22: F1 afskrift første afhøring

Bilag 23: F1 anden afhøringsrapport

Bilag 24: F1 afskrift anden afhøring

Bilag 25: F1 tredje afhøringsrapport

Bilag 26: F1 afskrift tredje afhøring

Bilag 27: V1 første afhøringsrapport

Bilag 28: V1 afskrift første afhøring

Bilag 29: V1 anden afhøringsrapport

Bilag 30: V1 afskrift anden afhøring – UDGÅET pga. manglende adgang til den fonetiske optagelse

Bilag 31: V2 afhøringsrapport

Bilag 32: V2 afskrift del 2

Bilag 33: V3 afhøringsrapport

Bilag 34: V3 afskrift

Bilag 35: Afskrift af fotorapport vedr. korrespondance mellem F1 og V1

Bilag 36: Mail til politiet vedr. uddannelse / efteruddannelse

Bilag 37: Mail til politiet vedr. USB